

VOX

Nijmeegse
nachten duren
het langst

INHOUD

P.12 / SLAAP

Goede nachtrust betekent een schoonmaakbeurt voor je hersenen. Nijmeegse wetenschappers doen onderzoek naar de functie van slaap.

P.18 / HORECA

Hoe krijg je als horecabaas studenten in je café? Door disputen te verleiden met kortingen of shirts.

P.25 / UFO-WAARNEMINGEN

In het Friese Gorredijk maakten dorpsbewoners vijftig jaar geleden op grote schaal melding van ufo-waarnemingen. Onderzoeker Taede Smedes schreef er een boek over.

P.30 / CAMPUSDIEREN

In de Hortus van de Radboud Universiteit kun je glimwormen tegenkomen. En er is meer dierenleven in de nacht.

P.34 / SNACKEN

Voor veel studenten geldt: de stapavond is pas klaar als je bij Musi bent geweest. Wat is het geheim van cafetaria Corona aan de Tweede Walstraat?

HISTORISCHE NACHTEN

Van de Nacht van Schmelzer tot de uitbarsting van de Vesuvius. Zie p.17, p.21, p.33 en p.43.

P.6

DE WAARDE VAN DE NACHT

Een bruisend nachtleven is niet alleen goed voor de economie, maar ook voor de cultuur en de sociale cohesie in een stad.

P.18

P.34

OPBLIJVERS

'Ik voel me heel klein ja, zo op de aarde'

FOTOSERIE
P.10, P.22, P.29, P.38

P.41 / KANTOORTIJDEN

Sommige mensen werken nu eenmaal liever 's nachts. Wat zou het fijn zijn als de universiteitsgebouwen dan ook gewoon open zijn, stellen zij.

P.44 / ASTRONOMIE

Astronomen hebben last van de 'kerstverlichting' van Elon Musk. Zijn satellieten verstoren foto's en metingen van het heelal.

@voxweb.nl

www.facebook.com/voxweb.nl

@voxnieuws

VOORAF WAKKER

Ik heb in mijn leven teveel nacht gezien. Niet omdat ik tot laat in de stad rondhang (was het maar zo), maar omdat ik een moeilijke slaper ben. Mijn wekkerradio staat standaard met de lichtgevende cijfers naar de muur gekeerd, aan de andere kant van de slaapkamer, zodat ik niet in de verleiding kom er steeds op te kijken. Zou ik dat wel doen, dan tel ik alle uren dat ik wakker lig en raak ik in paniek omdat ik 'nooit' slaap. En nooit slapen betekent nooit uitgerust zijn en niet helder kunnen nadenken en o ja, eerder doodgaan (heb ik eens ergens gelezen). Reden temeer om nog harder te piekeren en geen oog dicht te doen.

Maar heel soms komt het goed van pas, insomnie. Bijvoorbeeld als je met de redactie van Vox een magazine maakt over de nacht. Op onchristelijke tijden opstaan om verhalen te schrijven over stad en campus? Graag, dan heb ik eindelijk iets te doen! Een stuk redigeren over het Nijmeegse nachtleven? Geef maar, ik ben toch wakker.

Alleen dat verhaal nalezen over de functie van slaap volgens Radboud-onderzoekers, was confronterend. Je zou weleens slimmer kunnen worden van goede nachtrust, opperden ze voorzichtig. De vraag hoe intelligent ik precies had kunnen zijn als ik mijn hele leven braaf acht uur per nacht had geslapen, hield me flink wakker.

Annemarie Haverkamp, redacteur Vox

Nog meer grensoverschrijdend gedrag bij psychologie

Niet alleen een hoogleraar bij psychologie kreeg onlangs een 'gele kaart' wegens grensoverschrijdend gedrag. Hetzelfde gebeurde met een docent. Tijdens een feestje dronk hij te veel, waarna hij opdringerig werd. Hij liep met ontbloot bovenlijf door een café, sloeg een student op haar kont en zoende een andere student, zo blijkt uit onderzoek van Vox. Een vrouw die aanwezig was op het feestje (zelf geen slachtoffer) maakte melding van het voorval, waarna de docent zijn excuses aanbood en een aantekening kreeg in zijn personeelsdossier. De Faculteit der Sociale Wetenschappen is inmiddels ook begonnen met het onderzoek naar de hoogleraar Psychologie, die zich schuldig heeft gemaakt aan grensoverschrijdend gedrag. Deze man bestookte een studente met ongepaste berichten tussen 2017 en 2020, onthulde radioprogramma Argos vorig jaar. De faculteit onderzoekt meerdere meldingen over het gedrag van de hoogleraar.

Brand op Hoogeveldt

Zestien bewoners van gang 37 van studentencomplex Hoogeveldt hadden zich de start van het nieuwe jaar wel anders voorgesteld. Bij het bakken van oliebolletjes sloeg op 3 januari de vlam in de pan, waarna binnen de kortste keren hun hele gang vol rook stond. De studenten kwamen met de schrik vrij, maar moesten wel hun hele gang leeghalen en vervolgens zo'n drie weken ergens anders bivakkeren zodat studenten-huisvesters SSH& de boel kon schoonmaken en renoveren. Totale kosten: zo'n 85.000 euro. Aan het eind van de maand konden de studenten terug naar huis.

VOX-PODCAST

Vox heeft een eigen podcast! In de podcast 'In a Nutshell', gehost door Vox-medewerkers Antonia Leise en Jara Majerus, vertelt om de twee weken een Radboud-wetenschapper over zijn of haar favoriete onderzoeksonderwerp, zoals monsters, single zijn en zelfgeschreven fanfiction. Check de laatste aflevering hieronder.

HET GETAL

40 PROCENT

= het percentage jongeren dat geen condoom gebruikt bij een one night stand

Het percentage jongeren dat geen anticonceptie gebruikt is sterk gegroeid, dat blijkt uit het 'Seks onder je 25'-onderzoek van Rutgers en Soa Aids Nederlands in samenwerking met de GGD. Minder dan de helft van de vrouwen die meededen aan het onderzoek zegt de pil te gebruiken. Ook is het condoomgebruik afgenomen. Ruim 40 procent van alle respondenten geeft aan een condoom achterwege te laten bij one night stands.

WAARVAN AKTE

'Als ik voltijds als caissière bij de Praxis was geëindigd, betekent dat niet dat ik minder zou zijn dan nu. Of dat ik dommer was geweest. **Je kunt mensen niet inschalen op wat ze doen** en ik vind het sowieso heel naar om op anderen neer te kijken.'

Bioloog **Janneke van der Loop** promoveerde op de watercrassula en manieren om de woekerplant in bedwang te houden. Ze groeide op in een probleem-

gezin in de Nijmeegse wijk Hatert en kreeg na de basisschool vmbo-advies.

FOTO: JOHANNES FLEBIG

IN BEELD

CURLEN IN HET GOFFERTPARK

Het Nijmeegse Goffertpark was begin februari het toneel van een van de grootste curlingtoernooien van Nederland. Heerengenootschap Donders hield daar een studentikoos curlingtoernooi. Dat de banen van plastic waren en er niet geveegd hoefde te worden, mocht de pret niet drukken. Het motto 'eerst curlen, dan bier drinken' werd niet door iedereen in acht genomen. Benieuwd naar de beelden? Check ze hier:

IN HET NIEUWS

KORT

Fraude bij studievereniging

Bij studievereniging ESV is vorig studiejaar ruim 3400 euro verduisterd door de toenmalige penningmeester. De fraude werd ontdekt bij een extra kascontrole van de ESV. De voormalige penningmeester is geroeyeerd als lid en met hem is een betalingsregeling getroffen. Hij moet het bedrag in vijf termijnen terugbetalen.

Geen Radboud Rocks in 2024

Festival Radboud Rocks gaat dit jaar niet door. De reden is dat de

universiteit moet bezuinigen. Het festival kostte eerder 65.000 euro. 'Maar met de huidige inflatie in de eventensector is dat niet meer voldoende om een vergelijkbare beleving als voorgaande edities te realiseren', zegt Pim van Zanen, directeur Marketing & Communicatie. Dat vraagt, volgens hem, om bijstelling van het concept. Ook de Dies Natalis en het Radboud Café tijdens de Vierdaagse zijn geschrapt.

Onrust bij managementfaculteit

Saskia Lavrijssen is sinds 1 maart de nieuwe decaan bij de Faculteit der Managementwetenschappen. Lavrijssen begint in een onrustige periode. De faculteit kampt met een miljoenen tekort en volgens vakbonden FNV en AOb zijn medewerkers op de faculteit in het verleden geïntimideerd en gediscrimineerd. Vooral vrouwen werden daarvan de dupe.

In januari zegde de facultaire onderdeelcommissie (FOC) het vertrouwen al op in het (voormalige) bestuur. Daarvoor loopt nu een mediationstraject.

AKKUraad wordt AKKU

AKKUraad verdwijnt, de studentenpartij gaat voortaan verder onder de naam Studentenvakbond AKKU. De partij is daarmee onderdeel van de vakbond geworden. De universiteitspolitiek wordt daarmee, aldus Mo Quirijnen van de vakbond, slechts een van de vele tools uit de gereedschapskist

die AKKU kan gebruiken om Nijmeegse studenten te ondersteunen.

Roeland Nolte overleden

Chemicus Roeland Nolte (79) is op 15 februari plotseling overleden. Hij stond bekend als een bijzonder gedreven onderzoeker die na zijn pensionering nog twee ERC-grants binnenhaalde, samen goed voor vier miljoen euro. Nolte probeerde een oplossing te vinden voor het wereldwijde dataopslagprobleem door informatie op te slaan op moleculen.

Een bruisend nachtleven is goed voor een stad en haar inwoners. Daarvan zijn steeds meer mensen overtuigd. Hoe staat de Nijmeegse nacht ervoor? 'Er is te weinig plek voor de rafelrandjes.'

Tekst: Mathijs Noij & Johannes Fiebig

DE NIJMEEGSE NACHT

IS MEER DAN
DE MOLENSTRAAT

Me'Shell Provence deed onderzoek naar het Nijmeegse nachtleven

Zoals elke student leerde Me'Shell Provence het Nijmeegse nachtleven kennen in en rond de Molenstraat.

Vanuit het oosten van het land kwam ze, net klaar met het vwo, voor de introductie van haar studie communicatiewetenschap naar Nijmegen en dook ze onder in het feestgedruis.

In het begin vond ze het hartstikke leuk in cafés De Fuik, Van Rijn en Van Buren, vertelt ze. Je volgt je groepje, leert de stad kennen en hebt gewoon een leuke tijd, zoals dat hoort aan het begin van de studie.

Maar al snel begon ze ook de minder leuke kant van de Molenstraat te zien. 'In kroegen als Drie Gezusters en Bar 2 is het enorm druk en vaak hangt er best een agressieve sfeer', zegt Provence. Het publiek dat er kwam, stond haar steeds minder aan. 'Dat heeft ertoe geleid dat ik een tijdje niet meer zoveel ben gaan stappen. Totdat ik andere feestjes ontdekte, zoals in Doornroosje en Waalhallaa. Daar is alles veel beter geregeld en draaien ze tenminste goede muziek.'

Volgens Provence, die haar studie vorig jaar heeft afgerond en nu aan het werk is als contentmarketeer, heeft het Nijmeegse nachtleven meer dan genoeg te bieden, maar moet je wel verder kijken dan de Molenstraat lang is. Zelf is ze van de elektronische muziek en daarvoor moet je toch echt de binnenstad uit en bijvoorbeeld richting de Vasim.

Waarde van de nacht

Provence rondde in 2022, samen met andere studenten van de Radboud Honours Academy, een onderzoek af naar het Nijmeegse nachtleven. In opdracht van de toenmalige nachtburgemeester Cees de Beer hield de groep een enquête en deden de studenten interviews met bijvoorbeeld ondernemers en programmeurs.

Het idee daarachter was om op zoek te gaan naar de positieve kanten van het nachtleven. 'Als we het hebben over de nacht, gaat het meestal over drugs, geweld, drank en criminaliteit', zegt ze. 'Dat het nachtleven ook heel belangrijk is voor het welzijn van inwoners van de stad, hoor je veel minder vaak.'

Maar wat is de waarde van de nacht dan precies? Die is volgens de studenten heel breed: een bruisend nachtleven is goed voor de economie, maar ook voor de cultuur en de sociale cohesie in een stad. Mensen ervaren tijdens de nacht een gevoel van vrijheid en komen met elkaar in contact.

'Het nachtleven is een uitlaatklep', legt Provence uit. 'Juist 's nachts komen mensen even uit de sleur van het dagelijks leven.' Is er in een stad geen nachtleven, dan gaan bepaalde groepen zelf op zoek naar manieren om de verveling het hoofd te bieden. Dat leidt dan weer tot meer criminaliteit en vandalisme.

Er is zeker nog ruimte voor verbetering van het nachtleven in Nijmegen, stelden de studenten van de Honours Academy in hun rapport. Een belangrijk punt van aandacht: de diversiteit in het aanbod. Provence: 'In de Molenstraat is het toch vooral één pot nat. Daar vind je kroegen waar elke avond dezelfde playlist wordt afgewerkt.' Mensen met een muzieksmaak die niet binnen de

'HET NACHTLEVEN IS EEN UITLAATKLEP'

FOTO: DUNCAN DE FEY

mainstream valt, komen er veel avonden bekaaid vanaf.

Toch ziet Provence wel positieve ontwikkelingen. 'Toen wij twee jaar geleden ons onderzoek deden, was er een grote behoefte aan een echte club in Nijmegen. Daar zijn initiatieven als Club Freya en de Bloemerbar op ingesprongen.' De diversiteit van de feestjes is al wat groter geworden, merkt Provence. 'Nu vragen mijn vriendinnen en ik ons weleens af: naar welk feestje gaan we vanavond? Voorheen had je veel minder keus.'

Zorgen

Meer keus of niet, zo'n anderhalf jaar geleden sloegen verschillende partijen uit de nacht - programmeurs en ondernemers vooral - de handen ineen om actie te voeren tegen 'de stille ramp' die gaande was in het Nijmeegse nachtleven. Aanleiding voor Nachtcult, zoals de groep zichzelf doopte, was de naderende sluiting van geliefde locaties als Brebl, Hubert, Strandbar Stek en Neus. →

Gemeente werkt aan nachtvisie

In het coalitieakkoord van GroenLinks, Stadspartij Nijmegen en D66 uit 2022 beloven deze partijen werk te gaan maken van het nachtleven. Waarom?

'Omdat wij de waarde van het nachtleven inzien', zegt wethouder Noël Vergunst (GroenLinks). 'Niet alleen omdat ondernemers daar geld aan verdienen, maar ook omdat het bijdraagt aan het welzijn van onze inwoners. Bij een aantrekkelijke stad hoort een bruisend en veilig nachtleven.'

Komende zomer wil de gemeente een nachtvisie presenteren. Waarom is die nodig?

'Hierin willen we expliciet vaststellen wat de rol van gemeente kan zijn in het nachtleven. Soms zijn er verwachtingen vanuit de sector die niet helder zijn. Daar willen we duidelijkheid in scheppen. Tijdens bijeenkomsten met de stad leggen wij allerlei dilemma's en vraagstukken voor. Dat nemen we mee in de visie.'

Wat zijn de voornaamste dilemma's?

'Bijvoorbeeld wat de rol van de gemeente is in het faciliteren van locaties. De afgelopen jaren hebben wij daar een heel actieve rol in genomen, door tijdelijke locaties ter beschikking te stellen, zoals bij de Honig. We hebben nu ook een aantal permanente plekken gecreëerd: club Mesh is permanent, net zoals de Achtertuin. Evenementen als Drift en Het Zusje van Debbie kunnen bij de Vasim blijven.'

Hubert, in de Hazenkamp, is wel opgeofferd.

'Die plek, eigendom van een projectontwikkelaar, was altijd bestemd voor woningbouw. Dat is het gevaar van het beschikbaar stellen van tijdelijke locaties: wat doe je als het een succes wordt? Bij de dynamiek van een stad hoort ook dat er plekken komen en gaan, vind ik.'

De sector waarschuwt voor kaalslag. Is er nog voldoende ruimte voor de rafelrandjes en nieuwe initiatieven?

'Dat is heel lastig te zeggen. We hebben er in ieder geval aandacht voor, bijvoorbeeld in ons broedplaatsenbeleid, dat gericht is op

de creatieve sector. Bij gebiedsontwikkeling houden we er ook rekening mee. Het zou best kunnen dat we in Winkelsteeg bijvoorbeeld ruimte gaan creëren voor nachtcultuur.'

Is nachtcultuur volgens u net zo belangrijk als dagcultuur?

'Voor mij wel.'

Is dat terug te zien in het subsidiebeleid? Wordt de nachtcultuur net zo goed ondersteund als de dagcultuur?

'We maken daarin geen onderscheid.

Wij kijken puur: welke initiatieven hebben ondersteuning nodig?

Daarin moeten we vervolgens een keuze maken, want ons budget is ook niet oneindig.

Maar het is niet zo dat een initiatief tijdens de nacht minder kans maakt.'

Wat doet de gemeente voor een veilig en inclusief nachtleven?

'Bij discriminatie moeten wij optreden. Daarvoor zijn er meldpunten. Daarnaast zie ik een belangrijke taak

in de voorlichting. Onlangs was ik op bezoek bij EuroSonic in Groningen. Daar hebben ze veel gedaan aan bewustwording van het personeel. Dat is heel gastvrij richting bezoekers, maar is ook opgeleid om mensen aan te spreken op ongewenst gedrag. Daarnaast viel mij op dat er overal affiches hangen.'

Moet elke plek rolstoeltoegankelijk zijn?

'Bij nieuwbouw is dat een eis. Maar wat doe je met alle bestaande uitgaansgelegenheden zonder rolstoeltoegankelijk toilet? Als je die allemaal sluit, houd je weinig over. In hoeverre we dit met regelgeving kunnen opleggen, daar zijn we nog niet over uit.'

WETHOUDER NOËL VERGUNST

'WIJ MOETEN OPTREDEN BIJ DISCRIMINATIE'

Een van de mensen die achter dit initiatief stonden, was Celia Okoro. De voormalige studente van de Radboud Universiteit kent de Nijmeegse nacht als geen ander: sinds vorig jaar mag ze zich nachtburgemeester noemen. Haar opdracht in die functie is om een verbindende schakel te zijn tussen publiek, politiek en de sector.

Laat er geen misverstanden over bestaan, Okoro is enorm trots op het nachtleven in 'haar' stad. 'Wij hebben echt, echt, echt een fantastisch nachtleven. De kwaliteit van wat we allemaal programmeren in Nijmegen is echt sick.' Zelf organiseert Okoro queerfeest AZOTH in Mesh, de nieuwe club in de Vasim, maar ze ziet ook veel nieuwe initiatieven ontstaan. Zo komen er nieuwe festivals aan van collectieven als WTF, Crotona en de mensen achter Stek, waar dance-liefhebbers hun hart kunnen ophalen.

Diversiteit

Maar de zorgen van Nachtcult zijn niet opeens verdwenen. Waar Okoro zich vooral zorgen om maakt, is dat er weinig plekken zijn waar organisatoren van feesten laagdrempelig kunnen beginnen. 'Zoals dat bij Hubert en Brebl wel kon. Brebl noemde zichzelf een speeltuin voor volwassenen – daar zijn veel nieuwe collectieven ontstaan.' Plekken om te experimenteren, de rafelrandjes waar ook gefaald mag worden, die zijn er nauwelijks nog in Nijmegen, aldus Okoro. 'Daar moet je gewoon plek voor bieden. Niet tijdelijk, maar permanent.'

Ondertussen domineert dance – naast de meer gangbare feestmuziek van de Molenstraat – steeds meer het Nijmeegse nachtleven. Andere stijlen krijgen veel moeilijker voet aan de grond. 'Voor hip-hop zijn bijvoorbeeld maar heel weinig podia. Het is daardoor veel lastiger om te beginnen.'

Wie echte diversiteit in het aanbod wil creëren, moet ervoor zorgen dat ook andere organisaties en initiatieven hun weg weten te vinden. 'Mensen die het anders willen aanpakken, of zich richten op een nichedoelgroep, hebben een steuntje in de rug nodig.' De gemeente kan daar

'HET NACHT-LEVEN IS VOOR IEDEREEN'

Celia Okoro is
nachtburgemeester
van Nijmegen.

3 nieuwe hotspots in Nijmegen

CLUB MESH

Sinds afgelopen zomer kunnen liefhebbers van house- en techno-muziek terecht in Mesh – en daar helemaal zichzelf zijn. Zonder zorgen voor morgen, want de club hanteert een verbod op het maken van foto's en filmpjes om de discretie van haar bezoekers te waarborgen. Gevestigd in de Vasim biedt het industriële decor een optimaal podium voor lokale talenten, maar ook (inter)nationaal bekende dj's zoals Elias Mazian, die als resident in de befaamde Amsterdamse club De School, tot die ter ziele ging, menig nacht heeft gevuld.

BLOEMERBAR & PAAK

De Bloemerstraat ondergaat momenteel een metamorfose tot uitgaanshotspot: met vinylbar Paak en de Bloemerbar is de Nijmeegse binnenstad binnen korte tijd twee elektronische stamcafés rijker geworden. Waar liefhebbers van disco naar hartenlust kunnen borrelen en dansen in Paak, halen house-fanaten hun hart op in de Bloemerbar.

ROLLUIK

Allang geen onbekende meer onder het Nijmeegse uitgaanspubliek: club Rolluik, gevestigd in de voormalige achterzaal van Café van Buren. Waar vroeger studieverenigingen hun woensdagavondfeestjes hielden, kan hier sinds ruim een jaar gedanst worden op doorgaans elektronische muziek. Ook doordeweeks, bijvoorbeeld bij Lizzy op donderdag.

zeker een rol in spelen, vindt Okoro, door deze initiatiefnemers financieel te ondersteunen.

Toegankelijkheid

Ook op het vlak van inclusie en veiligheid valt nog terrein te winnen in het Nijmeegse nachtleven, concludeerden de studenten van de Honours Academy na hun onderzoek. Hoe mooi het leven 's nachts ook kan zijn, is er is ook een donkere kant: die van ongewenste aanrakingen, (seksuele) intimidatie en discriminatie. Bijna alle vrouwen, maar ook transpersonen, hebben er ervaring mee.

Als vrouw van kleur kan Okoro erover meepraten. 'Ik spreek ABN en ging vroeger vaak op stap met een witte vriendinnen-groep. Dat was geen probleem, ik kwam overal binnen. Mijn broer met zijn Marokkaanse vrienden daarentegen? Die hebben het na een tijdje gewoon opgegeven. Als de portier ze zag aankomen schudde hij al nee.'

Maar het gaat niet alleen over huidskleur. Ook bezoekers met een functiebeperking hebben het lastig in de Nijmeegse nacht. 'Het is echt heel naar dat je niet

kunt uitgaan als jouw benen het toevallig niet doen', zegt Okoro. 'En als je ergens binnenkomt, en je drinkt drie biertjes, ben je alsnog de lul omdat er vaak geen rolstoel-toegankelijke wc is.'

Volgens Okoro is het aan verschillende partijen om hier stappen in te zetten. Locatie-eigenaren kunnen bijvoorbeeld met simpele aanpassingen al stappen zetten in de rolstoeltoegankelijkheid. Mocht er nu echt verbouwd moeten worden, dan zouden zij terug moeten kunnen vallen op financiële ondersteuning van de gemeente. 'Het is misschien een droom, maar het nachtleven is voor iedereen. Dat is wat me moeten nastreven met z'n allen.'

Ze heeft haar zinnen daarom gezet op de nachtvisie waar de gemeente momenteel aan werkt (zie interview met Noël Vergunst). Als nachtburgemeester speelt Okoro daarin een belangrijke, adviserende rol. Die visie moet in de zomer af zijn en moet volgens haar allerlei handvatten bieden voor een beter nachtleven. 'Het is een kans om nachtcultuur een structurele plek te geven in het beleid. Niet dat er nu een paar jaar geïnvesteerd wordt en dan niet meer. Het hoort er gewoon bij.' *

ANS ALGEMEEN
NIJMEEGS
STUDENTENBLAD

'DE AVOND
EINDIGT NIET
VOORDAT
DE KRANT
ÉCHT KLAAR IS'

OPBLIJVERS

WIE: MAAN HEIJTHUIJSEN
EN ISIS OKKER
TAAK: REDACTIE ANS
WAAR: DE ONDERGANG
(ELINOR OSTROMGEBOUW)

Het is aardedonker in de Ondergang van het Elinor Ostromgebouw. Na middernacht is het kantoor van ANS, het *Algemeen Nijmeegs Studentenblad*, de enige kamer waar nog licht brandt.

'Het is altijd supergezellig. Maar soms vraag ik me toch wel af wat ik hier doe, om één uur 's nachts, zonder einde in zicht', zegt redacteur Maan Heijthuijsen (21), doelend op de beruchte deadlineavonden die het studentenblad eens in de zes weken houdt.

Tijdens die avonden wordt de eerstvolgende ANS-krant in elkaar gezet. Onderling redigeren de studenten elkaars stukken.

'Bij het maken van iedere krant horen twee avonddiensten', legt redacteur Isis Okker (21) uit. 'De eerste avond gaan we gewoon om half twaalf naar huis, ongeacht hoe ver we zijn. Echt pittig wordt het op de tweede deadlineavond, die eindigt namelijk niet voordat de krant écht klaar is. Vorige redacties gingen na afloop nog de stad in, maar zo lang ik hier zit, zijn we nog nooit voor vier uur geëindigd.'
Waarom niet 'gewoon' overdag richting een deadline werken, vraag je je af. Helaas is dat geen optie, volgens Heijthuijsen. Overdag zijn de studenten namelijk druk met studie en werk, uitwijken naar de nacht is noodzakelijk.

Samen afzien heeft ook zo zijn charme. Okker: 'Bij vlagen is het lastig vol te houden, maar het scheidt een band. Er komen regelmatig medewerkers langs die eigenlijk niets te maken hebben met de artikelen die nog moeten worden afgemaakt. Voor de gezelligheid en de mentale support.'

Het gezamenlijke lijden wordt verzacht door de broodnodige snacks en af en toe een slokje bier. Drinken met mate is het credo. 'We weten dat we alleen maar langer moeten blijven als we aangeschoten zijn', aldus Okker.

De schoonmakers, die meestal rond zes uur beginnen, zijn ze nog niet tegengekomen na een nacht doorwerken. Zo laat (of: vroeg) is het niet geworden. Al is de bank op de redactie wel eens gebruikt als bed. 'Een van onze medewerkers kon laatst niet meer bij zijn fiets omdat de stalling onder het gebouw dicht was, dus toen heeft hij hier moeten overnachten om de volgende ochtend zijn college te halen.'

KONDEN WE DROMEN MAAR AAN- EN UITZETTEN

Goede nachtrust is belangrijk voor het brein en reguleert de emoties. In het slaaplab maken onderzoekers proefpersonen wakker om in het holst van de nacht data te verzamelen. Zes inzichten over slaap.

Tekst: Doetie Talsma / Illustraties: Roel Venderbosch

De meesten van ons brengen de nacht slapend door. Al slaapt de een beter dan de ander. Een goede nachtrust is cruciaal voor ons dagelijks functioneren. In het 'slaap-en geheugenlab' van het Donders Instituut doen onderzoekers Sarah Schoch en Nico Adelhöfer onderzoek naar hoe mensen slapen en dromen en wat dat bijvoorbeeld betekent voor hun geheugen en welbevinden. Proefpersonen, vaak studenten, brengen meerdere nachten door in het lab. Hun hoofd, gezicht en buik vol elektroden, waardoor de onderzoekers nauwlettend hun lichaams- (hart, maag, spieren) en hersensignalen in de gaten kunnen houden.

'VOOR MENSEN IS HET NET ALSOF DE TIJD IS VERDWENEN'

Onze slaap verloopt volgens een slaapcyclus die bestaat uit verschillende fasen. Die cyclus duurt ongeveer negentig minuten en herhaalt zich gedurende de nacht zo'n vier tot zes keer. Aan het begin van de nacht worden onze spieren en hersenen steeds minder actief. We raken meer en meer ontspannen waardoor we in slaap kunnen vallen. 'Deze N1-fase is voor slaapwetenschappers die naar de hersengolven kijken het moeilijkst te onderscheiden van wakker zijn', legt Schoch uit.

Na een paar minuten N1 volgt de zogenaamde lichte slaapfase N2, in deze fase brengen we, verdeeld over alle cycli, ongeveer de helft van de nacht door. Hierna volgt de diepe slaap (N3), ook wel langzame golfslaap genoemd. 'Dit is de fase die het meest verschilt van het wakker zijn, dat zie je ook duidelijk aan de hersensignalen die veel langzamer zijn', vertelt Adelhöfer. De slaapcyclus eindigt met de REM-slaap (Rapid Eye Movement). Deze fase wordt ook wel droomslaap genoemd, omdat we onze dromen uit deze fase vaker herinneren. Je ogen bewegen snel heen en weer en je spieren zijn in deze fase helemaal ontspannen of zelfs verlamd, zodat je eventuele dromen niet uitleeft.

Schoch: 'Aan het begin van de nacht zijn de REM-slaapperioden vrij kort, ze kunnen slechts vijf tot tien minuten duren, soms worden ze zelfs overgeslagen. Naarmate je verder komt in de nacht, wordt de diepe slaap korter en worden de stabiele slaap en REM-slaap langer.'

De term diepe slaap komt volgens Schoch niet altijd overeen met wat mensen zelf ervaren: 'Interessant genoeg lijkt nieuwe literatuur erop te wijzen dat voldoende REM-slaap voor veel mensen belangrijker aanvoelt dan diepe slaap. Hoe meer REM-slaap, hoe meer ze daadwerkelijk het idee hadden dat ze voldoende slaap kregen. Dat merk ik soms ook aan mensen die ik wakker maak in het slaaplaboratorium. Als ze op dat moment in een hele diepe slaap zijn hebben ze het gevoel dat ze niet sliepen, ook al is het voor ons absoluut duidelijk. Voor hen is het net alsof de tijd is verdwenen.'

Hoeveel slaap hebben we nodig?

Donald Trump, Madonna, Bill Clinton en Margaret Thatcher, het zijn allemaal mensen die naar eigen zeggen aan een paar uur slaap per nacht genoeg hebben. Volgens slaaponderzoeker Schoch zijn er inderdaad mensen die genetisch wat anders in elkaar zitten, waardoor ze het met vier à vijf uur slaap nog heel goed doen op (cognitieve) tests. 'Maar dat is vrij zeldzaam.' Er zijn ook mensen die aangeven dat ze zich pas na negen uur slaap uitgerust voelen. Hoewel er dus verschillen zijn, lijkt zeven tot acht uur voor de meeste mensen ideaal.

Maar hoe weet je hoeveel slaap je nodig hebt? Volgens Schoch is het vooral belangrijk om naar je eigen lichaam te luisteren: wanneer functioneer ik het best? 'Zet in de vakantie eens geen wekker; na hoeveel uur word je uit jezelf wakker?' Adelhöfer: 'Sommige wetenschappers onderzoeken of iemand bijvoorbeeld een nachtbraker of vroege vogel is. Daar kun je achter komen door te observeren wat je doet in periodes waarin je je slaapritme zelf mag bepalen. Dus, wanneer ga je naar bed en wanneer sta je op als je vrij bent van verplichtingen?'

'TIJDENS DE SLAAP WORDEN AFVALSTOFFEN OPGERUIMD'

2.

Hoe belangrijk is goede nachtrust?

Moeilijk in slaap komen, lang wakker liggen of juist veel te vroeg ontwaken. Veel mensen worstelen met gebroken nachten. En we weten allemaal: het is een stuk lastiger om de dag door te komen na een slechte nacht. Goede nachtrust betekent een schoonmaakbeurt voor je hersenen, blijkt uit wetenschappelijk onderzoek.

'De hersenen maken gedurende de tijd dat je wakker bent afvalstoffen aan en die stoffen worden vooral tijdens de diepe slaap opgeruimd', legt Adelhöfer uit.

'Minder van die diepe slaap betekent een minder efficiënte verwijdering van het zogenaamde metabolische afval. Dit kan de cognitieve functies, het leer- vermogen en het geheugen aan-

tasten en het risico op neurodegeneratieve ziekten vergroten, zoals de ziekte van Alzheimer.' Slaap lijkt verder ook een belangrijke rol te spelen bij het verwerken van emoties en bij het bestendigen van kennis in ons geheugen - waarover later meer. Slaap is dus belangrijk, benadrukken beide onderzoekers: 'Soms is slaap het eerste wat er sneuvelt in iemands drukke agenda', vertelt Schoch. 'Mensen kunnen de houding hebben van: het is niet belangrijk, ik kan wel slapen als ik dood ben. Uit onderzoek is gebleken dat dit absoluut niet wenselijk is, we hebben onze slaap echt nodig.'

Toch willen ze ook weer niet teveel druk leggen op het behalen van voldoende slaap. 'We willen

benadrukken dat mensen prioriteit moeten geven aan hun slaap, maar maak je er tegelijkertijd ook weer niet teveel zorgen over. Want dat leidt meestal niet tot meer, maar eerder tot slechtere slaap.'

Zogenaamde 'slimme apparaten' zoals de Fitbit of Smartwatch zijn tegenwoordig bij veel mensen populair. Daarop kun je gedurende de dag je hartslag, calorieverbranding of slaappatroon monitoren. 'Mooi dat mensen hun slaap kunnen meten', vindt Schoch, die zelf ook een Fitbit draagt. 'Maar artsen zien ondertussen ook mensen die juist slechter slapen omdat ze hun slaappgedrag zo actief bijhouden.' Dit soort apparaten kan volgens Schoch namelijk best goed aan-

geven hoeveel je in totaal hebt geslapen, maar is vrij slecht in het onderscheiden van de diepe slaap en de REM-slaap. 'Mensen gaan zich op basis van onnauwkeurige informatie zorgen maken dat ze niet genoeg diepe slaap krijgen. Als ze als gevolg daarvan minder goed kunnen slapen, kan dit uiteindelijk toch resulteren in echte slaapproblematiek.' Bovendien, relativeert Schoch, een of meerdere gebroken nachten hebben niet meteen verwoestende gevolgen. Sterker nog, tot op zekere hoogte zijn we hierin een zelfregulerend systeem. 'Veel onderzoek toont aan dat als je wat slaap tekort komt, je hersenen dit de volgende nacht zullen goedmaken met meer diepe slaap.'

Waarom lijkt alles erger in de nacht?

Je zorgen maken over een belangrijke presentatie, blijven malen over een botte opmerking van een vriend of piekeren over de algehele toestand in de wereld. In bed lijkt alles erger dan overdag. Wetenschappelijk onderzoek naar ons bioritme toont volgens Schoch aan dat we in de avond meer negatieve emoties ervaren dan in de ochtend. 'We voelen ons minder snel enthousiast of opgewonden, en eerder verdrietig, vermoeid, verveeld of boos', legt Schoch uit. Gedurende de dag zijn er veran-

deringen in de hoeveelheid neurotransmitters (stoffen die signalen doorgeven in de hersenen tussen zenuwcellen of spiercellen red.) die tot deze emoties kunnen leiden.'

Volgens Schoch ontstaan negatieve emoties ook doordat mensen 's nachts niet genoeg slapen. Oftewel: door slaapgebrek komt alles in een negatiever daglicht te staan. Een klein probleem kan dan al snel verschrikkelijk lijken. Dit blijkt volgens Schoch onder andere uit een onderzoek waarbij een deel van de proefpersonen

gedurende vijf nachten slechts vijf uur mocht slapen. Toen ze vervolgens naar afbeeldingen moesten kijken, bleek dat de deelnemers die minder hadden geslapen de afbeeldingen een stuk negatiever interpreteerden dan de meer uitgeslapen proefpersonen.'

'Wij denken dat we vooral emotioneler worden door een gebrek aan REM-slaap. In onderzoek waarbij proefpersonen specifiek die REM-slaap wordt ontnomen, zagen onderzoekers een sterkere emotionele reactiviteit. Mensen

waren bijvoorbeeld emotioneler bij het zien van afbeeldingen van ongelukken of dode dieren. Ook in de hersenen was te zien dat de gebieden die verband houden met emoties, zoals de amygdala, actiever waren.'

Mensen die van nature al wat emotioneler zijn, kunnen volgens Schoch ook meer de neiging tot slapeloosheid hebben. 'En door het gebrek aan slaap worden ze nog emotioneler. Het is een vervelende cyclus waarin je terecht kan komen.'

4

Wat zijn lucide dromen?

Nico Adelhöfer doet in het slaap- en geheugenlab ook onderzoek naar zogenaamde lucide dromen. Tijdens een lucide droom weet je dat je in een droom zit. Het is dus niet hetzelfde als wakker worden na een nachtmerrie en je realiseren dat het allemaal niet echt was. 'Tijdens een lucide droom beseft je eigenlijk al dat het een creatie van je hersenen is en dat het niet echt gebeurt. Dit besef kan er soms voor zorgen dat je zelf kunt bepalen wat je ziet in je droom. Je kunt magie tot stand brengen en allerlei bijzondere dingen doen.' Op het moment dat je weet dat je droomt, kun je volgens Adelhöfer gaan experimenteren: 'Wat voor soort regels gelden er in deze droomwereld? Kan ik hier lezen of wiskunde doen?'

Lucide dromen wordt ook ingezet als therapievorm, maar helaas kun je niet lucide dromen op bestelling. Door wekenlang een droomdagboek bij te houden, kun je wel meer bekend raken met je eigen droomwereld en die mogelijk zelf leren beïnvloeden. Maar de onzekere factor maakt het lastig om de effecten van lucide droomtherapie te meten. Adelhöfer: 'Ik denk dat het door een flink aantal therapeuten wordt toegepast, maar over de feitelijke effecten wordt nog gedebatteerd.'

'TIJDENS EEN LUCIDE DROOM BESEFT JE DAT HET NIET ECHT IS'

5

Waarom dromen we?

Een onderdeel van onze slaap waar wetenschappers nog relatief weinig over weten, is dromen. Het eerlijke antwoord op de vraag waarom we dromen is volgens Schoch dan ook: 'We weten het niet.' Er zijn simpelweg niet genoeg goede experimentele gegevens over verzameld. 'Wetenschappers verzinnen liever mooie hypothesen over waarom we dromen, dan dat ze feitelijke gegevens verzamelen', grapt Schoch. Ook niet zo gek, want het is vooralsnog onmogelijk om iemands dromen aan of uit te zetten.

Dat slaap erg belangrijk is voor het onthouden van dingen, ook wel geheugenconsolidatie genoemd, daarover zijn slaaponderzoekers het eens. En ze

vermoeden dat dromen daarin een belangrijke rol spelen. Verschillende studies, waaronder die van Schoch, onderzoeken deze hypothese. 'In dit soort studies laten we mensen iets leren voordat ze gaan slapen. Vervolgens maken we ze wakker en kijken we of ze inderdaad dromen over wat ze hebben geleerd. Daarna kijken we hoe goed ze presteren op een toets over het geleerde onderwerp. Er zijn nu zestien van dit type onderzoeken gedaan en als je al deze bevindingen bij elkaar legt, dan lijkt het erop dat dromen over iets wat je hebt geleerd, je geheugen inderdaad verbetert.' Toch weten de onderzoekers niet zeker of het de dromen zelf zijn die tot verbetering leiden. 'Misschien weerspiegelen onze dromen alleen maar wat er in onze

HISTORISCHE NACHTEN

UITBARSTING VAN DE VESUVIUS

De beroemdste vulkaanramp uit de geschiedenis begon in het jaar 79 na Christus met een enorme wolk boven de berg Vesuvius in Zuid-Italië. 'Volgens ooggetuige Plinius de Jongere leek het op een paddenstoelwolk. Zo eentje die je ook ziet na een atoombom', legt classicus en vertaler Vincent Hunink uit. 'Ooggetuige Plinius legde ook de paniek en chaos vast die ontstond tijdens de uitbarsting, en hoe de zee zich terugtrok als bij een tsunami.' Terwijl de uitbarsting om één uur 's middags begon, volgde de vernietiging van Pompeii, Herculaneum en de omliggende dorpen pas uren later. Rond elf uur 's avonds bereikten de pyroclastische stromen van 300 graden Celcius de steden, waarbij alle mensen onmiddellijk stierven. De volgende ochtend was Pompeii volledig bedolven onder materiaal afkomstig van de vulkaan, waardoor de Romeinse stad als het ware werd bevroren in tijd. De schattingen van het aantal dodelijk slachtoffers variëren van 2000 in Pompeii en 300 in Herculaneum, tot een totaal van 16000.

'Het is een bijzondere plek', zegt Hunink. 'Bezoekers worden vaak emotioneel als ze zien hoe de mensen om het leven zijn gekomen, naar elkaar toe kruipend, met een kind of hond in de armen. Maar voor mij is het bestaan van Pompeii van heel groot belang. Begin jaren zeventig werd een nieuwe cursus Cambridge Latijn geïntroduceerd waarin het leven en de dood van Caecilius, een inwoner van Pompeii, centraal stond. Die cursus heeft mijn liefde voor de Griekse en Latijnse taal en cultuur aangewakkerd, de insteek van het onderwijs was heel persoonlijk. Als ik een meer traditionele cursus had gevolgd, had mijn leven er wellicht anders uitgezien.'

Nog altijd is de Vesuvius een bedreiging, zegt Hunink. 'Het is nog steeds een actieve vulkaan en dat kan gevaarlijk zijn. Misschien volgt er ooit nog zo'n historische nacht voor de mensheid. Laten we maar hopen dat we er dan niet meer zijn.'

'OOGGETUIGE PLINIUS
LEGDE OOK DE PANIEK
EN CHAOS VAST DIE
ONTSTOND TIJDENS
DE UITBARSTING,
EN HOE DE ZEE ZICH
TERUGTROK ALS BIJ
EEN TSUNAMI'

hersen omgaat', aldus Schoch. Een andere mogelijke functie van dromen is het verwerken van emoties. 'Als je gedurende de dag iets meemaakt dat je emotioneel maakt, betekent dit eigenlijk: dit is heel relevant, ik moet dit opslaan in mijn geheugen', vertelt Schoch. 'Maar als je een maand na een conflict met een collega nog even emotioneel reageert als op de dag dat het gebeurde, is dit niet bevorderlijk voor je dagelijks leven.' Onderzoek naar REM-slaap laat zien dat deze slaapfase erg belangrijk is om de scherpe randjes van zo'n heftige herinnering af te halen.

Genoeg REM-slaap maakt dus minder emotioneel. Onderzoekers vermoeden dat dromen over een emotionele gebeurtenis ditzelfde effect kan hebben. Zo bleek uit een onderzoek naar het droom-

gedrag van mensen die in echtscheiding lagen, dat proefpersonen die vaker over hun scheiding dromden later beter in hun vel zaten dan diegenen die dat niet deden, vertelt Schoch. 'Heel interessant onderzoek, maar niet erg gecontroleerd, er kunnen ook andere factoren van invloed zijn geweest.'

Dromen over weggrennen voor gevaar, een examen maken terwijl je niet hebt geleerd of verdwalen in een onbekende stad, sluiten volgens de slaapwetenschapper aan bij de hypothese dat dromen ook simulaties van bedreigende situaties kunnen zijn. 'Deze theorie heeft een evolutionaire insteek. Door te dromen over mogelijke bedreigende situaties kunnen we op een veilige manier oefenen en in de toekomst adequater reageren op soortgelijke gebeurtenissen.'

6.

Slimmer worden door te slapen? Het kan!

'Eigenlijk worden we allemaal slimmer als we slapen', vertelt Schoch. In het slaaplaboratorium doet zij veel onderzoek naar geheugenconsolidatie, oftewel: het versterken van nieuwe kennis in je geheugen. 'Natuurlijk slaan we ook informatie op als we wakker zijn, maar slaap lijkt de ideale toestand te zijn. Talloze onderzoeken toonden aan dat als je iets leert en daarna slaapt, versus als je iets leert en daarna wakker blijft, je in de eerste situatie beter presteert. Dat zien we al bij baby's.' Schoch heeft daarom wel een advies voor studenten die moeten blokken voor een examen: ga na het studeren slapen, en trek niet een hele nacht door. Het lezen van een complexe theorie vlak voordat je gaat slapen kan wél helpen. 'Vat het nog even samen voordat je naar bed gaat, dat is zeker een goede strategie. Maar zorg er dan voor dat je vervolgens wel voldoende slaapt.'

DE STRIJD OM DE STUDENT

Nijmeegse cafés verzinnen van alles om studenten binnen te krijgen. Vaste disputen en verenigingen zijn cruciaal voor hun voortbestaan. Maar er is meer nodig om te overleven als studenten kroeg. 'Onze kracht is dat we niks vernieuwen.'

Tekst: Vincent Decates en Alex van der Hulst / Foto's: Johannes Fiebig

Woensdagavond negen uur. Het miezert, de Nijmeegse binnenstad is na carnaval zo goed als uitgestorven. Maar voor Café Van Rijn staat een groepje studenten in bordeauxrode poloshirts met dito stropdas. Eén van hen is op een terrastafel geklommen en joelt leuzen naar de anderen, die vol enthousiasme reageren.

Even verderop is Café De Fuik helemaal leeg, op wat leden van dispuut R.E.I.N.A.E.R.T. na. Bij TweeKeerBellen hetzelfde beeld: het is er stil, maar door leden van Los Hombres Locos die aan de bar staan en dobbelspelletjes spelen, is er toch wat leven in de brouwerij.

Korting

Studenten zijn onmisbaar voor de Nijmeegse horeca. Dus doen kroegbazen er alles aan om ze binnen te halen. Verenigingen, disputen en sportclubs worden verleid zich

te verbinden aan een café in ruil voor een jas, een shirt, een korting of een storting in de clubkas.

De groepjes komen al vroeg op de avond, zodat het bijtijds begint te leven in een café. En drukte trekt weer nieuwe bezoekers aan, weten ze in de horeca. De hoop is ook dat de studenten op een ander moment nog eens terugkomen zonder hun jaarclub of dispuutsgenoten.

Als de borrel op de vroege avond ten einde loopt en de nacht begint, volgt een nieuwe strijd om de student. Welke kroeg biedt het beste vermaak en trekt de meeste mensen? De bierbingo, metermaandag, krokodinsdag, dobbelen, radje draaien en andere acties moeten de jongeren over de streep trekken. 'Met enkel studenten als publiek is het lastig een borrelkroeg te draaien', zegt uitbater Tinus Weijkamp. 'In het weekend zijn ze er vaak niet. Een feestcafé met alleen studenten zou misschien kunnen lukken.'

'ONZE KRACHT IS DAT WE NIKS VERNIEUWEN'

Weijkamp (37) was tien jaar mede-eigenaar van Café Van Ouds in de Augustijnenstraat. Met een vriendengroep van zijn studie bedrijfswetenschappen kocht hij het café in 2013. In maart 2023 verkochten de mannen het weer. Tegenwoordig is Weijkamp mede-eigenaar van restaurant en club De Achtertuin op het Vasimterrein.

Echt rijk is hij nooit geworden met Van Ouds, vertelt hij. Het was vooral een hobby, de studievrienden stonden graag in hun eigen zaak. 'We hadden er allemaal een baan naast en toen we ook gezinnen kregen, werd het een moetje. Dus hebben we het café verkocht.'

Achttienjarigen

Waar de een het nachtleven vaarwelzegde, stapte een ander in. Julian van Doornen (31) nam in 2019 met een compagnon Café TweeKeerBellen ('TKB') over. In de straat daarachter kocht in hetzelfde jaar Niek van Dalen (30) zich in bij Café De Fuik. Waar Van Ouds zich enkel

op borrelende studenten richtte, willen TKB en De Fuik ze ook vasthouden in de nacht.

Van de bezoekers van De Fuik is 90 procent tussen de 18 en 23 jaar oud. Vanaf donderdag wordt het publiek iets ouder. In het weekend zijn de jongeren bijna helemaal verdwenen. 'Het idee dat donderdagavond dé studentenavond is, klopt allang niet meer', zegt Van Doornen. Dat is tegenwoordig woensdag, zegt hij.

Zonder studenten zou TKB niet kunnen bestaan, zegt Van Doornen. 'Dan zijn we klaar. Mijn vader heeft mee-geïnvesteerd. Hij vroeg bij de notaris nog welk risico ik zou lopen. Ik zei grappend dat een plotselinge sluiting van de universiteit en hogeschool het enige risico was. Maar ja, wanneer zou dat nou gebeuren?'

En toen kwam corona. De horecaondernemers hebben het met overheidssteun overleefd. Het jaar na de lockdown was een gekkenhuis, zegt Van Dalen van De Fuik. 'Het ging iedere avond los. Het enige wat je hoefde te

Julian van Doornen is sinds 2019 vitbater van Café TweeKeerBellen.

doen was de deur openzetten. Nu is het genormaliseerd en moeten we weer ons best doen om mensen te trekken.'

Voorsprong

De Fuik heeft afspraken met ongeveer tien verenigingen en disputen. In ruil voor sponsoring of korting houden ze hun vaste borrels in het café aan de Eerste Walstraat. 'Iedere afspraak is weer anders', zegt Van Dalen. 'We zijn ook iedere dag open, dus tien groepen is echt niet te veel.'

TweeKeerBellen heeft op woensdag standaard drie disputen in de zaak. 'Dat moeten er ook niet veel meer zijn, want dan heb ik meer dan zestig man binnen', aldus Van Doornen. 'Dat past op zich wel, maar je wilt ook ruimte voor andere gasten laten.'

De maandag en de dinsdag zijn sinds mensenheugenis de rustigste in het Nijmeegse nachtleven. Dat betekent

'SFEER, PUBLIEK EN DRANKPRIJS ZIJN BEPALEND'

Het jaar na de lockdown was een gekkenhuis, zegt Niek van Dalen van De Fuik. 'Het ging iedere avond los.'

dat de strijd om de studenten die toch zin hebben in een borrel, dan het hevigst is. 'Er is dan eigenlijk maar volk voor twee volle kroegen in de stad en iedereen wil die mensen binnen hebben', legt Van Dalen uit.

Zo geeft De Fuik op maandag korting op een meter bier, TweeKeerBellen houdt de populaire bierbingo, de Bieb in de Molenstraat - gerund door herendispuut Priapus - heeft 'stapel maandag', waarbij meer bier meer korting oplevert. Op dinsdag geeft De Fuik korting op het drankspelletje de shotjeskrokodil en ook TKB heeft genoeg drankspellen om het publiek te vermaken.

Gouden formule

Een gouden formule om het als studentencafé lang vol te houden in Nijmegen, lijkt niet te bestaan. Wel zijn er dingen die helpen. Zo zetten de bazen van TKB en De Fuik bij voorkeur studenten achter de bar. Het is een manier om leeftijdsgenoten zich thuis te laten voelen.

Van Dalen van De Fuik neemt zelf bewust afstand. 'Ik moet geen masker op gaan zetten en me heel jong voordoen. Mijn uitdaging is om het publiek binnen te krijgen, het personeel heeft de aansluiting. Zo zijn we toekomstbestendig.'

TKB-eigenaar Van Doornen staat ook nog maar een of twee avonden zelf achter de bar. 'Op deze manier kunnen we nog wel twintig jaar door. Onze kracht is dat we niks vernieuwen. Alleen de vraag is hoe lang ik dit zelf nog volhoud.'

Volgens Van Dalen is het concept van een bruine kroeg die weinig verandert, ook nog altijd succesvol. Hij

Tinus Weijkamp wisselde
Café van Ouds in voor
De Achtertuin op het
Vasintterrein, waar hij
nu mede-eigenaar is.

'STUDENTEN KUNNEN ANDER PUBLIEK AFSCHRIKKEN'

tovert een krantenfoto uit 1991 tevoorschijn op zijn telefoon en toont het interieur van De Fuik: er is nauwelijks verschil te zien. 'Eigenlijk is de inrichting net niemands smaak en daarom voelt iedereen zich er thuis.'

Zo min mogelijk veranderen, ook Van Doornen zweert erbij. 'We hebben een tijdje een dj gehad, maar die is vrij snel ook weer verdwenen. We willen gewoon dat gasten onderwets een nummertje aan de bar komen aanvragen.'

Tegelijkertijd moet je meegaan met de tijd, zegt Van Dalen. Waar bij Tweekeerbellens de dj buiten de deur blijft, heeft De Fuik er wel af en toe eentje. 'En dan hoor je soms zelfs techno, wat vroeger echt not done was.'

Het is lastig te zeggen hoe de studenten hun keuzes maken, waarom ze liever neerstrijken in café A dan in kroeg B. 'In de nacht kijken ze vooral op sociale media waar de anderen zijn', aldus Van Dalen. 'Sfeer, publiek en de prijs van de drank bepalen waar ze naartoe gaan.'

De kroegen in de buurt van de Molenstraat zijn per definitie in het voordeel. Van Dalen: 'Mensen lopen niet helemaal naar de Grotestraat om te zien of daar nog iets te doen is. Ze blijven in deze buurt hangen waar wij, TweeKeerBellen, Bascafé, Van Rijn en De Bieb zitten.' Wie buiten dat gebied zit, moet met iets unieks komen om studenten te lokken, zegt ook Weijkamp.

Van Dalen ziet veel vrijblijvendheid. 'Mensen die uitgaan, leggen zich vooraf liever niet vast. En sommigen sparen liever voor grote festivals dan dat ze wekelijks in de kroeg zitten.'

Cafés die een divers publiek willen trekken - niet alleen studenten - moeten daar bewust op inzetten bij hun promotieactiviteiten. Want, zo weet Weijkamp, studenten kunnen ander publiek afschrikken. Terugblikkend op zijn tijd bij Van Ouds: 'Toen we ouder werden en de sfeer wat wilden veranderen, hebben we de afspraken met een aantal verenigingen niet verlengd. Degenen die nog bij de kroeg pasten bleven, maar als je graag wilde schreeuwen met je stropdas om, dan was je op een andere plek beter af.'

Dat de studenten ooit de cafés in de nacht links zullen laten liggen, kunnen de uitbaters zich niet voorstellen. 'Er zijn altijd golfbewegingen in de drukte: studiedruk, kosten en kamernood spelen daarin een rol', concludeert Van Dalen. 'Maar studenten houden van uitgaan en samen zijn. In Nijmegen kan dat.' ★

HISTORISCHE NACHTEN

TSJERNOBYL: DE ERGSTE KERNRAMP UIT DE GESCHIEDENIS

Het was 1.23 uur in de nacht van 26 april 1986 toen reactor 4 van de Tsjernobylcentrale in het huidige Oekraïne explodeerde. Willem Halfman, universitair hoofddocent aan het Institute for Science in Society, weet het nog goed.

'Tsjernobyl had een grote culturele impact', vertelt hij. 'Dit werd hét voorbeeld van de verstrekende gevolgen die een kernramp kan hebben in Europa. De radioactieve wolk bleef hangen en er volgden waarschuwingen zoals dat je geen spinazie mocht eten van het land. Ik denk dat zonder Tsjernobyl de poging om kernenergie nieuw leven in te blazen eerder zou zijn gekomen.' Voorafgaand aan de ramp hielden nucleair

DE RADIOACTIEVE
WOLK BLEEF HANGEN
EN ER VOLGDE
WAARSCHUWINGEN ZOALS
DAT JE GEEN SPINAZIE
MOCHT ETEN VAN
HET LAND

ingenieurs het voor onmogelijk dat de kerncentrale ooit zou ontploffen. 'Het argument was dat nucleair materiaal niet als een bom kon afgaan. Maar zie wat er is gebeurd. Weliswaar was het de isolatie rondom het materiaal dat ontplofte, maar toch', zegt Halfman. 'De discussie over kernenergie veranderde. Nucleaire rampen komen bijna nooit voor, maar als het een keer raak is, dan zijn de gevolgen enorm.' Naast de culturele impact, was ook de menselijke impact immens. 'Er zijn talloze dramatische en heldhaftige verhalen van mensen die naar binnen gingen en hun leven riskeerden om de ramp te bedwingen. Dat grijpt mij het meest aan.'

Ingang Spoedeisende hulp

Radboudumc

Spoedeisende hulp
Route 700

'ER STAAT EEN HEEL TEAM KLAAR OM DE PATIËNT OP TE VANGEN'

OPBLIJVERS

WIE: STIJN VAN DER WIELEN
TAAK: BALIEMEDEWERKER
SPOEDEISENDE HULP
WAAR: RADBOUDUMC

Zorg staat nooit stil. Ook 's nachts worden mensen ziek of gebeuren er ongelukken. Op de spoedeisende hulp (SEH) van het Radboudumc zijn de hele nacht mensen aan het werk. Geneeskundestudent Stijn van der Wielen (21) draait wekelijks een nachtdienst achter de balie.

'Ik ben het eerste contactpunt voor patiënten die zelf naar de spoedeisende hulp komen of bellen met klachten', vertelt de geneeskundestudent van achter zijn bureau. 'Ik doe een eerste, kleine triage (patiëntbeoordeling, red.) en zet alles op de juiste manier in het systeem, zodat de artsen goed voorbereid zijn en weten wat ze kunnen verwachten. Daarnaast zorg ik ervoor dat patiënten die vanuit de SEH naar een andere afdeling gaan daar ook goed in het systeem komen te staan.'

En dat is belangrijk werk, legt hij uit. Want snel schakelen is – zeker bij ernstig letsel – van levensbelang. 'Stel, er komt een ambulance aan, dan is het essentieel dat ik van tevoren alles in het systeem zet, zodat er al verschillende scans en onderzoeken aangevraagd kunnen worden. Bij een neurotrauma bijvoorbeeld, dan staat hier een heel team klaar om de patiënt op te vangen.'

'Terwijl Van der Wielen zijn verhaal doet, meldt een patiënt zich aan de balie. Na het nalopen van wat gegevens mag de man in de wachtkamer plaatsnemen. De nachtdiensten op de spoedeisende hulp beginnen om elf uur en duren tot acht uur de volgende ochtend. Geneeskundestudenten draaien de shifts. Het is een ideale manier om het vak in de praktijk te leren.'

'In de eerste jaren van de opleiding heb je niet zoveel patiëntcontacten, of alleen in groepsverband. Maar dat heb je hier natuurlijk wel. Daarbij overleg ik ook veel met artsen als ik ergens over twijfel. Dat is ontzettend leerzaam.'

Moeite met de nachtdiensten heeft hij niet, op de rode ogen in de ochtend na. De uren dat er weinig patiënten binnenkomen worden opgevuld met administratieve taken – of als ook dát afgerond is met studeren of het kijken van een serie. 'Alleen meerdere diensten per week draaien is niet ideaal, daar raakt je slaapritme van in de war.'

Een man komt de wachtkamer uitgelopen. Hij mag naar huis en Van der Wielen krijgt de vraag een taxi te regelen. 'Natuurlijk meneer, gaat u rustig in de wachtkamer zitten, ik ga voor u bellen.' Ook dat hoort bij het werk, ervoor zorgen dat mensen weer veilig thuis komen.

PUNT!

NIEUWS UIT DE OR EN DE USR

www.numedezeggenschap.nl

Tweede geldstoomprojecten

In maart start de eerste overlegcyclus van de OR-GV van het nieuwe jaar. Er komen enkele belangrijke onderwerpen aan de orde. Allereerst de **aanvulling looncompensatie NWO**: onderzoeksfinancierder NWO compenseert de cao-loonstijging van het afgelopen jaar maar voor een klein deel, hetgeen vooral die faculteiten zwaar treft die veel van deze tweede geldstoomprojecten onder handen hebben. Het college van bestuur stelt nu voor deze faculteiten deels aanvullend te compenseren, maar dat betekent dan wel dat andere faculteiten en diensten daarop inleveren. Wij proberen het structurele karakter hiervan te beperken, idealiter tot de looptijd van deze NWO-trajecten.

Daarnaast heeft er een evaluatie **sociale veiligheid** plaatsgevonden, waarin is onderzocht hoe en in hoeverre de verschillende functies en instanties samenwerken die zich centraal en decentraal op de Radboud Universiteit bezighouden met sociale veiligheid. Wij bepleiten vereenvoudiging. Ook gaan we in gesprek met het college van bestuur over de stand van zaken omtrent **internationalisering**. Dit is in het licht van de recente politieke ontwikkelingen en een UNL-notitie hierover weer een acuut onderwerp geworden.

Nieuwbouw

Op de langere termijn houden we een waakzaam oog op de **financiële toestand** van een aantal faculteiten en de universiteit als geheel. We kijken daarbij ook kritisch naar de voorziene nieuwbouw in het kader van het

Campusplan en de kosten die daarmee zijn gemoeid.

Het **werkplekbeleid** en de nieuwste ontwikkelingen daarin (zoals bijvoorbeeld het InWork-programma dat momenteel bij enkele diensten wordt uitgerold) blijven we eveneens kritisch volgen, waarbij het belang van medewerkers bij een volwaardige (eigen) werkplek voor ons voorop staat.

Tenslotte wordt het nieuwe **energiebeleidsplan** voor de Radboud Universiteit besproken. Daarin vindt een accentverschuiving plaats van 'energieneutraliteit' naar 'klimaatneutraliteit'.

Qua gasgebruik wordt een sterke(re) daling voorzien. Elektriciteitsbesparingen van 3 procent zijn echter lastiger te realiseren. We bepleiten juist daar een hogere ambitie/versnelling.

MEEPRATEN? Neem contact op via www.radboudnet.nl/personeel/diversen/medezeggenschap/leden/ of www.ru.nl/usr/over_de/de_raad_stelt_zich_1/

HOE EEN FRIES DORP IN DE BAN RAAKTE VAN

UFO'S

Sinds Taede Smedes zelf als tiener een ufo zag, is hij gefascineerd door dit mysterieuze fenomeen. Voor zijn nieuwste boek dook hij in de verhalen uit het Friese dorp Gorredijk, waar bewoners op grote schaal melding maakten van ufo's.

Tekst: Alex van der Hulst / Foto's: Bert Beelen

Voor verhalen over mensen die ontvoerd zijn door aliens in een ufo hoef je niet bij Taede A. Smedes aan te kloppen.

De docent bij religiewetenschappen in Nijmegen is naast onderzoeker ook journalist en heeft een grote fascinatie voor het fenomeen ufo's.

Zijn vorige boek *We zijn misschien niet alleen* ging al over ufo's in algemene zin. Voor zijn nieuwste boek dook hij in het verhaal van Gorredijk, waar de dorpsbewoners precies vijftig jaar geleden op grote schaal melding maakten van ufo-waarnemingen.

In *De ufo's van Gorredijk*, dat leest als een spannende aflevering van *Andere Tijden*, probeert Smedes niet met een sluitende verklaring te komen voor wat mensen zagen in het Friese dorp, vijftien kilometer van Heerenveen. 'Ik weet niet wat ufo's zijn of waar ze vandaan komen', schrijft hij voorin het boek. Hij reconstrueert alleen wat er in die eerste maanden van 1974 gezien, gemeld en gebeurd is.

Zijn fascinatie voor ufo's wordt gewekt

als Smedes op zijn vijftiende, vanuit de tuin van zijn ouderlijk huis in Drachten, zelf onverklaarbare lichten ziet in de lucht. Als hij er met zijn zaklamp op schijnt, gaan de lichten cirkelen. Wanneer hij in paniek zijn vader roept, zien ze samen de lichten wegvliegen. Een vliegtuig constateert zijn vader, maar Smedes weet dat het iets anders is. 'Ik denk dat mijn gelovige vader op dat moment weinig van het onderwerp moest hebben. Dat viel toen voor hem misschien meer onder het occulte.'

Het is lange tijd een carrièrekiller om te vertellen over een ufo-waarneming, weet Smedes. Maar in 2017 onthult *The New York Times* dat de Amerikaanse overheid al jaren ufo-waarnemingen (van onder andere eigen militairen) serieus onderzoekt. 'Die berichtgeving heeft het taboe er een beetje afgehaald', aldus Smedes. Het gaf hem een zetje om er ook over te gaan schrijven. Maar dan wel op een serieuze manier voor een serieuze uitgever. Zijn eerste boek kwam uit bij Walburg Pers, partner van Amsterdam University Press.

Terug naar Friesland. Op 11 januari 1974 ziet Bjinse Slof een vreemd lichtverschijnsel aan de hemel. Wanneer hij dat rondbazuint, wordt hij beschuldigd van drankgebruik en zeggen Gorredijkers dat hij waarschijnlijk een bierfles zag zweven. Op 29 januari ziet Slof nogmaals een driehoekig voorwerp met rode lichten vliegen. Maar deze avond zien ook dorpsgenoten voorwerpen met rode lichten vliegen. Na die dag volgen de waarnemingen elkaar op. Vanuit observatieposten speuren dorpsbewoners de hemel af om te controleren of ze hetzelfde zien op meerdere plekken. Na 26 februari stoppen de waarnemingen plotseling.

Het zijn unieke gebeurtenissen in Nederland geweest, vertelt Smedes. Er zijn slechts twee voorvallen bekend van meerdere mensen die tegelijkertijd een niet te verklaren object zagen. In 1979 zagen twaalf militairen in Soesterberg een zwarte driehoek met lampen vliegen boven de luchtbasis. Een fenomeen dat tot nu toe niet verklaard is.

Taaie klus

De waarneming in Soesterberg is onderwerp van een documentaire van Bram Roza uit 2023. Over Gorredijk zijn in 1974 de kranten volgeschreven, maar een boek was er nog niet. Smedes zocht contact met Museum Opsterlân in Gorredijk. Enthousiast geworden door zijn verhaal wilde het museum precies vijftig jaar na dato, in februari 2024, wel een

de observatieposten in het dorp neerzet. Uiteindelijk schrijft Meijer een groot artikel over de ufo's boven Gorredijk. De dagboeken van Vlietstra zijn zeer waardevol geweest voor mijn boek.'

Dolgraag wilde Smedes de archieven van Meijer inzien. Die blijven echter gesloten, omdat de kinderen van Meijer hem niet willen helpen. De zoon zegt absoluut niet mee te willen werken aan het boek 'omdat we niet weten welke gevolgen dat zal hebben.' Wat hij daarmee bedoelt, is Smedes een raadsel.

Is de zoon misschien bang voor negatieve reacties uit het dorp, of gelooft hij in de verhalen dat ook de Amerikaanse inlichtingendiensten geïnteresseerd zijn in de gebeurtenissen in Gorredijk? Voor Smedes is het verhaal nog niet klaar, hij blijft na verschijning van zijn boek hopen op inzage in het archief van Meijer.

Het kostte Smedes moeite om de Gorredijkers aan het praten te krijgen. 'Als ik naar de ufo's vroeg, werd er aanvankelijk lacherig gereageerd. Je merkt dat mensen bang zijn dat ze belachelijk gemaakt worden. Wanneer ik uitlegde dat ik een

serieuze studie aan het doen was en dat ik er geen oordeel aan verbond, kwamen mensen wat makkelijker los. Zeker als ik in het Fries tegen ze praatte, dan lieten ze het pantser vallen.'

Rood dorp

In 1974 was er ook verdeeldheid in het dorp. Mensen die waarnemingen deden, werd nageroepen of ze nog iets hadden zien vliegen. Als snackbarhouder Jan Boomsma op de televisie vertelt over wat hij heeft gezien en hem door Hans van Willigenburg wordt gevraagd te speculeren wie er in de ufo's zit, zegt hij: "Nou, ik weet het niet... Misschien wel konijnen?" Daar wordt de snackbarhouder nog lang mee gepest in het dorp, vertelt Smedes.

Het onderzoek van Smedes werd belemmerd door een gebrek aan geschreven bronnen. De krantenknipsels in de dagboeken van Willem Vlietstra kwamen uit regionale kranten, waarvan de archieven soms verloren zijn. De nabijgelegen vliegbasis Leeuwarden, die vaak werd aangewezen als mogelijke oorzaak van de waarnemingen, heeft niks vastgelegd over de periode. Datzelfde geldt voor de provincie en de politie.

'Er is vaak gesuggereerd dat de Amerikaanse inlichtingendiensten inte-

'ER WERD VAAK EERST LACHERIG GEREAGEERD'

expositie aan de waarnemingen wijden, Smedes zorgde voor het boek.

Het vinden van getuigen bleek een taaie klus. De meeste volwassenen die iets hebben gezien, zijn inmiddels dood. 'Ik vond gelukkig nog een man die destijds 27 was. Enige tijd na ons gesprek is hij overleden.' De AVRO maakte in 1974 een documentaire over Gorredijk. De jongeren die de omroep toen sprak, spoorde Smedes ook op.

'Een van hen, Willem Vlietstra, houdt in die tijd gedetailleerd een dagboek bij. Zijn buurman is leraar Geert Meijer, die

Het kostte Taede Smedes veel moeite om de inwoners van Gorredijk aan het praten te krijgen over de ufo-waarnemingen. Nog altijd zijn zij bang om belachelijk gemaakt te worden.

resse hadden in de waarnemingen', vertelt Smedes. 'Gorredijk was namelijk een rood dorp waar de communisten populair waren. En we weten dat het Pentagon altijd wel veel interesse had in de communistische ideeën in ufo-groepen. Maar ik begrijp van experts dat de Amerikanen in dat geval altijd samengewerkt zouden hebben met de Nederlandse autoriteiten. Ik wil nog wel uitzoeken of er een dossier in de AIVD-archieven te vinden is en of ook Geert Meijer, die de observatieposten organiseerde, daarin een dossier heeft.'

The X-Files

Smedes ziet in zijn onderzoek de interesse in ufo's onder de bevolking afnemen en opkomen. Het ufo-tijdperk begint in 1947 als eerst Kenneth Arnold vanuit een eigen vliegtuig negen objecten achter elkaar ziet vliegen. Een paar weken later stort er iets neer bij Roswell, de brokstukken worden meegenomen naar de militaire basis in de buurt.

Tot op de dag van vandaag wordt gespeculeerd wat dat was. Het helpt niet dat het leger verschillende persberichten uitgeeft na het incident. Zo zeggen ze dat ze een vliegende schijf hebben gevonden, later wordt dat een weerballon en weer later is het een geheim project of een test.

Smedes beschrijft hoe er vaker in de geschiedenis berichtgeving door de Amerikaanse overheid wordt aangepast als dat paniek kan besparen.

'Er lijken twee stromingen binnen de Amerikaanse overheid. De ene is sceptisch en de andere neemt waarnemingen serieus. Tijdens de ruimtewedloop met de Sovjet-Unie zijn veel mensen ermee bezig. Na de film *Close Encounters of the Third Kind* (1977) zie je de belangstelling bij het publiek toenemen, waarna die in de jaren negentig tot een nulpunt daalt.' Een serie als *The X-Files* doet de discussie geen goed, meent Smedes, want daardoor gaat het steeds meer over samenzweringen en aliens. Uiteindelijk hoor je lange tijd niks meer over ufo's, totdat *The New York Times* in 2017 bericht hoe de Amerikaanse overheid er al jaren serieus onderzoek naar doet.'

Hoewel hij er niet al te diep op ingaat in het boek, kan Smedes vanuit zijn theologische achtergrond ook naar de waarnemingen kijken. 'Lichtfenomenen werden vroeger vaak theologisch verklaard. Het valt me wel op hoe groot de invloed is van een waarneming op mensen. Je ziet dat ze na een waarneming op de lange termijn meer aandacht krijgen voor de medemens, de planeet en de mystiek.' *

COLUMN

Lucy's law

Lucienne van der Geld is docent notarieel recht en directeur van Netwerk Notarissen.

Eén nacht ijs

Ga niet over één nacht ijs. Dan zak je er waarschijnlijk doorheen. Heel lang geleden bepaalden mensen met behulp van vossen of het ijs stevig genoeg was. In de *Naturalis Historia* (Plinius, 70 na Christus) staat dat men de vos als een van de intelligentste dieren beschouwde. De vos zou nooit over het ijs lopen als het nog te dun was.

Nu, bijna tweeduizend jaar later, kijken we niet meer naar vossen. Informatie over de dikte van het ijs is op elk moment digitaal beschikbaar. Dat geldt ook voor andere gevaren. En als je jezelf niet informeert, word je er wel voor gewaarschuwd. In onze maatschappij zijn namelijk talloze rubberen stoeptegels. Ik bedoel niet die bij de wipkippen in de stad, maar de *figuurlijke* rubberen stoeptegels, ontstaan uit het regelfetisjisme in Europa. Binnenkort komt er een nieuwe rubberen stoeptegels bij. Europa gaat ons behoeden voor smartphoneverslaving. Er verschijnt in de toekomst een waarschuwing in beeld als je langer dan een halfuur naar je scherm kijkt. Notificaties bij een nieuwe like staan standaard uit. Rubberen stoeptegels ontstaan ook uit vrees voor de in de Verenigde Staten aanwezige claimcultuur. Bijvoorbeeld: in restaurants word je voor warme borden gewaarschuwd. Dit komt voort uit de rechtszaak van Stella Liebeck versus McDonald's. Zij kreeg in de jaren negentig een forse schadevergoeding toen zij brandwonden opliep van een kopje McDonald's-koffie.

Trouwens: vaak wordt onterecht gedacht dat er – in navolging van een rechtszaak in de VS – in de Nederlandse gebruiksaanwijzing van een magnetron staat dat je er geen huisdieren in mag drogen. Dat is een broodje aap. Wel een beetje Amerikaans vind ik dit: "Dit apparaat is bedoeld om eten en drank te verwarmen. (...) Het verwarmen van pantoffels (...) kan leiden tot risico op verwondingen, ontbranding of brand."

Ik bepaal graag zelf of ik, met in de magnetron verwarmde pantoffels, over één nacht ijs wil lopen of niet. Na de vossen, dat wel.

OPBLIJVERS

WIE: DANIËLLE PIETERSE, PROMOVENDA
TAAK: BEHEERDER TELESCOPEN
WAAR: HUYGENSGEBOUW

Met een oorverdovend lawaai komt de bovenkant van de koepel in beweging. Na enkele seconden gaat er een luik open en is de hemel zichtbaar. De telescoop in het hart van de koepel begint te draaien. Wie door de lens kijkt, kan honderden sterren zien.

Althans, bij helder weer. De bewolking gooit deze winteravond roet in het eten. Het maakt promovenda Daniëlle Pieterse (29) van de afdeling Astrophysics niet minder enthousiast als ze praat over de telescopen bovenop het Huygensgebouw. 'De oudste telescoop stamt uit 1905', vertelt ze trots. 'Een soort museumstuk dus, maar met een aantal moderne onderdelen. Om te focussen moet je handmatig de buis in- en uitschuiven. De andere telescoop is veel moderner en werkt met draaiknoppen. Beide apparaten staan op een statief dat automatisch de draaiing van de aarde compenseert, zodat je makkelijk op één punt kan focussen.'

Aan de zuidkant van het gebouw staan twee optische telescopen, een met een lens en een die met spiegels werkt. Aan de noordkant zijn twee radiotelescopen, die werken met radiogolven. De laatste zijn momenteel in reparatie.

Pieterse is als beheerder verantwoordelijk voor de metersgrote ruimtekijkers en begeleidt mensen in de koepels. De open avonden en de lessen in telescoopgebruik zijn altijd 's avonds, omdat de sterrenhemel – logischerwijs – overdag niet te zien is. 'En overdag richting de zon staren door een telescoop kan ik je niet aanraden, dan ben je meteen blind.' Onderzoek wordt er eigenlijk niet meer gedaan met de telescopen. 'Ze dienen vooral voor publieksactiviteiten en voor studenten om mee te oefenen. Voor onderzoek is er in Nijmegen teveel lichtvervuiling. Om de hemel goed te kunnen bestuderen wil je natuurlijk in een zo donker mogelijke omgeving zitten, in *the middle of nowhere*. En het liefst ook nog bovenop een berg.'

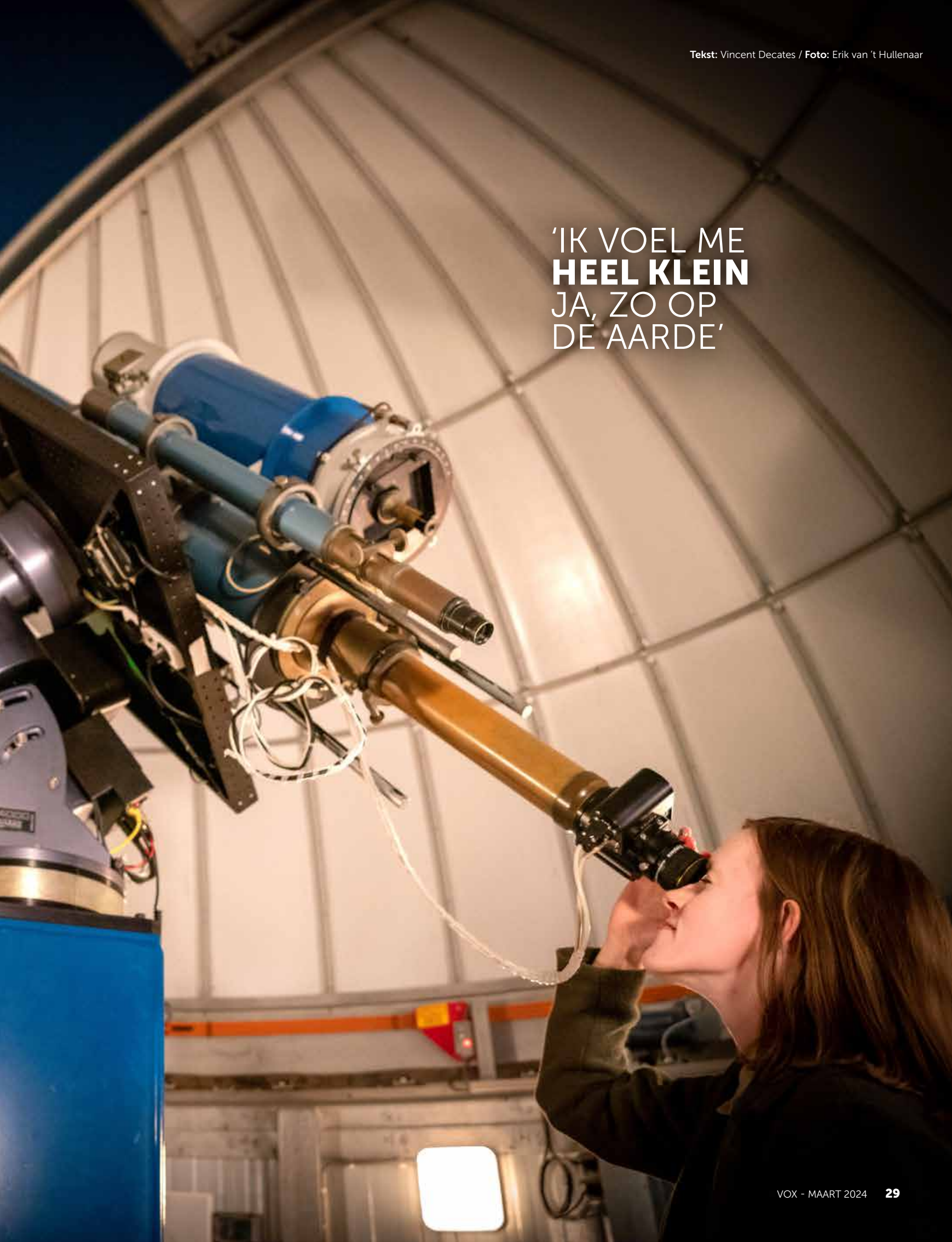
Daarom gebruiken Radboudwetenschappers telescopen in onder andere Zuid-Afrika en Chili voor hun onderzoek, die zij op afstand kunnen besturen.

Voor haar eigen onderzoek bestudeert Pieterse – simpel gezegd – hoe bepaalde sterren met elkaar botsen. Als dat gebeurt, is aan de hemel een heldere lichtflits te zien. 'Maar die botsing heeft al miljoenen lichtjaren ver weg plaatsgevonden, dus als het ware kijk je terug in de tijd.'

Ze is even stil. 'Als je beseft dat de Erasmustoren 88 meter hoog is, en ik langs dat gebouw miljoen lichtjaren de ruimte in staar, dan voel ik me af en toe wel heel klein ja, zo op de aarde.'

'IK VOEL ME
HEEL KLEIN
JA, ZO OP
DE AARDE'

NWA DIE

Zodra het donker is, komen op de campus allerlei dieren tevoorschijn. Er zijn vossen en een steenmarter gefilmd, en er zijn sporen van een das gevonden. In de Hortus kun je soms de glimworm waarnemen, een unicum voor Nijmegen.

Tekst: Ken Lambeets / Foto's: Getty Images

VOSSEN

GEEN WOLVEN, WEL VOSSEN.
EN EEN VLEGEND HERT.

Het vliegend hert is het grootste insect dat in de Hortus is waargenomen.

Je ziet ze zelden, maar ze zijn er in overvloed: vleermuizen. Tijdens een nacht-excursie in het Berchmanianum werden de gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis, water-vleermuis en gewone grootoorvleermuis gespot.

Dat de vleermuizen op het universiteitsterrein zo goed in kaart zijn gebracht, komt doordat het beschermde dieren zijn waar bij bouwwerkzaamheden rekening mee gehouden moet worden. Voor je een bulldozer laat aanrukken, moet je inventariseren of ze in een gebouw zitten, en vervolgens moet je ze helpen met verhuizen.

‘Op verschillende plekken op de campus zijn zwarte, platte kasten geplaatst, bijvoorbeeld tegen bomen rond het Berchmanianum’, vertelt milieukundig adviseur aan het

Radboudumc Guido van Gemert. ‘Vervolgens moet je de vleermuizen een paar maanden de tijd geven om zich daar te nestelen.’

Welke andere dieren ’s nachts actief zijn op de campus, is niet met zekerheid te zeggen. Want niet overal staan camera’s om elke vierkante meter duisternis in kaart te brengen. Slechts af en toe wordt een camera opgehangen, bijvoorbeeld toen het Radboudumc ingrijpend werd verbouwd. Op beeld stond een vossenburcht. De burcht bleek niet meer in gebruik, maar in een paar weken tijd registreerde de camera toch een vos – én een steenmarter. Eerder registreerde een nachtcamera al vijf jonge vossen op de campus, in het kader van het project Natuurgluren.

Ook zijn sporen van een das gevonden, vertelt Van Gemert, maar het dier zelf is nooit gesignaleerd. ‘En het

→

Ook bosuilen zijn op de campus gesignaleerd.

zou best kunnen dat er wel eens reeën over de campus lopen – zij leven in ieder geval in de buurt – maar die zijn nooit gezien.’ Er zijn ook egelhotels op de campus. Of die gebruikt worden is niet duidelijk. ‘Daar hebben we nooit een camera op gezet.’

Of er misschien al eens een wolf over de campus gewandeld is? ‘Kleine kans, maar je weet het niet. In Lent liep vorig jaar ook een wolf over de dijk.’ Julia Schepers, landdierspecialist van de Zoogdierverseniging, vermoedt van niet. ‘Wolven proberen zoveel mogelijk door landbouwengebieden en natuurgebieden te gaan, en de stad te vermijden. Als er hier eentje langs zou lopen, dan zou dit eenmalig zijn, een wolf zou zich nooit kunnen vestigen op de campus.’

‘DE HORTUS IS EEN GOEDE PLEK VOOR SAPZUIGENDE INSECTEN’

Programmamanager biodiversiteit Margot Jansen laat weten dat de slechtvalk in elk geval voorkomt op de campus, die is via een camera gezien bij de nestkast bovenop het Erasmusgebouw. De slechtvalk is in principe geen nachtdier, behalve bij veel maanlicht. In een rapport dat Bureau Stroming in 2022 maakte over de biodiversiteit op de campus van de Radboud Universiteit en het Radboudumc wordt ook nog gesproken over konijnen, hazen, bosuilen, egels, muizen, katten, ratten, spinnen en de alpenwatersalamander.

WAT IS EEN NACHTDIER?

Dit lijkt een eenvoudige vraag, maar dat is het niet, zegt hoogleraar Dierecologie Henk Siepel. ‘Wij spreken niet zozeer over nachtdieren, maar over nacht-actieve dieren. Vaak is het echter wel duidelijk. Uilen, behalve de steenuil en de velduil, zijn nacht-actieve dieren, evenals bijvoorbeeld vleermuizen.’

‘Nachtvlinders zijn meestal nacht-actief om predatoren te ontlopen. Precies daarom zijn vleermuizen nacht-actief en hebben veel nachtvlinders een soort vachtje dat werkt als stealth – het is onzichtbaar op de sonar van de vleermuis.’

Maar er zijn ook dieren die de voorkeur aan de nacht geven omdat het overdag te druk of onrustig is. Siepel: ‘Denk bijvoorbeeld aan vossen of wilde zwijnen. Als het rustiger zou zijn in de omgeving – of als er meer voedsel moet worden verzameld – dan zijn deze dieren ook wel dag-actief.’

Siepel krijgt bijval van Julia Schepers van de Zoogdierverseniging. ‘Er zijn heel veel dagactieve zoogdieren die worden verdreven naar de nacht, omdat er veel menselijke activiteit is overdag. Als hier geen mensen zouden rondlopen, zou je overdag misschien wel een vos kunnen spotten op de campus, ze hebben een groot territorium. Tijdens de coronacrisis werden ook meer dieren in steden waargenomen, omdat het op straat rustiger was.’

Met de aanwezige dieren wordt door de universiteit en het Radboudumc waar mogelijk rekening gehouden. Zo stralen lantaarnpalen naast de wandelpaden naar beneden, niet naar boven, en het licht is gedimd. Dit is aangepast voor de vleermuizen. ‘Idealiter zou het licht helemaal gedoofd zijn, maar dat kan wellicht niet voor de sociale veiligheid’, zegt Erik Broer, vleermuispecialist bij de Zoogdierverseniging. ‘Toch zou je nog andere oplossingen kunnen bedenken, zoals bewegingssensoren of verschillende kleuren licht voor dieren die hiervoor gevoelig zijn.’

Vleermuizen worden actief wanneer de schemering valt. ‘Ze foerageren (jagen, red.) na zonsondergang en voor zonsopkomst. Vleermuizen komen dicht bij mensen omdat ze in gebouwen wonen.’

Op termijn zou de universiteit graag preciezer willen weten welke dieren zich in de duisternis bewegen. ‘We zouden graag een structureel monitorsysteem ontwikkelen, ook voor nachtdieren. Door onder andere schaduwplekken en wadi’s te maken, verbeteren we de omstandigheden voor dieren om naar de campus te komen’, aldus Van Gemert. ‘We planten steeds meer struiken en bomen die vruchten dragen. Dan moet je ook bijhouden of dat succes heeft.’

Hortus

In het oosten grenst de campus aan Park Brakkenstein, waar veel medewerkers tijdens hun lunchpauze een wandeling maken. De hierin gelegen Hortus Botanicus of botanische tuin behoort tot de top drie natuurplekjes in Nijmegen, naast twee gebieden in de uiterwaarden van de Waal. ‘’s Nachts is het er rustiger en donkerder dan op de campus, vertellen beheerder Bas Budel en bestuurslid Jan Jansen, maar pikdonker is het er niet. ‘Er is kunstlicht van de kassen van de universiteit en soms van de lampen van de nabijgelegen tennisvelden’, aldus Budel.

Meer nog dan voor de campus geldt voor de Hortus dat er ‘s nachts weinig dieren worden waargenomen, maar Jansen vermoedt dat alle dieren die op de campus actief zijn, dat ook in de Hortus zullen zijn. ‘Met wildcamera’s zouden we meer weten, maar die zijn kwetsbaar voor vandalisme en diefstal.’

Voor de bruine kikker en de gewone pad zijn geen camera’s nodig, want die laten door hun gekwaak al horen dat ze er zitten. ‘De bruine kikker trekt tijdens de schemering of ‘s nachts naar het voortplantingswater’, legt Jansen uit. Aan het begin van het voorjaar kwaken de mannetjeskikkers om de vrouwtjes te laten weten waar ze zitten. ‘Dit kan je zien en horen bij de waterval op het Alpinum. Ook de schemer- en nachtactieve alpenwatersalamander is er actief.’

Ook wat betreft nachtvlinders gooit de Hortus hoge ogen. In totaal zijn 104 soorten aangetroffen, zoals de kolibrievlinder, het groot avondrood en de lindepijlstaart. ‘De tuin herbergt namelijk veel wilde planten en hun bloemen zijn vaak zeer interessant voor vlinders

MINDER LICHT, MEER GROEN

Erik Broer van de Zoogdierverseniging ziet nog wel wat mogelijkheden om meer dieren naar de campus te lokken. 'In Nederland is 's nachts steeds meer belichting. Veel van de soorten waar wij ons om bekommeren, zoals egels, hebben daar last van. Om licht te vermijden zoeken egels andere wegen om bij hun voedsel te komen, waardoor ze het risico lopen te worden overreden.'

Daarnaast, stelt Julia Schepers van de Zoogdierverseniging, zouden stukken groen beter met elkaar kunnen worden verbonden. 'Als er een grote weg tussen ligt, dan is het voor dieren moeilijk om van het ene gebied naar het andere te gaan.' Ook geldt: hoe minder menselijke activiteit, hoe beter. Schepers: 'Honden die niet zijn aangeliend verstoren wilde dieren, wat ertoe kan leiden dat ze sneller uit gebieden verdwijnen.'

Broer pleit voor meer rommelplekjes op het campusterrein: 'Dat is goed voor de insecten en kleine zoogdieren, wat ook weer een effect heeft op vleermuizen. Zo hangt alles met elkaar samen. Hoe meer groen in plaats van straat, hoe meer zoogdieren.'

Een heel bijzondere bewoner van de Hortus: de grote glimworm.

en andere insecten', zegt Jansen. 'Op die manier is het een goede voedselplek voor sapzuigende insecten zoals bladluizen, wantsen en cicaden.'

Een heel bijzondere bewoner van de Hortus is de grote glimworm. Die is in Nijmegen alleen in de botanische tuin of in de buurt daarvan waargenomen. De mannetjes hebben vleugels, de vrouwtjes draaien 's avonds hun lichtgevende achterlijven omhoog en zoeken een open plek in het gras, liefst op kalkrijke grond zoals in het zuiden van de tuin. 'Zo stijgen hun kansen op voortplanting, want mannetjes kunnen hun licht reeds op tientallen meters zien', zegt Jansen. De wijfjes glimmen twee uur lang, het vaakst op avonden in juni en juli, en trekken zich dan tot de volgende avond terug in hun schuilplaatjes.

Het grootste insect dat in de Hortus is waargenomen, is het vliegend hert. 'Op zomeravonden in juni kan je dit met wat geluk waarnemen', zegt hoogleraar Dierecologie Henk Siepel. 'De larven leven in oude eikenstronken en voeden zich met een schimmel, ze doen vier tot zes jaar over hun ontwikkeling tot volwassen kever – de duur is afhankelijk van de voedselkwaliteit, maar ook deels van de temperatuur.' In de Hortus zijn enkele dikke eikenstammen deels begraven om het voor het vliegend hert aantrekkelijk te maken. Ook worden kwijnende eiken zoveel mogelijk intact gelaten, zodat de dieren een natuurlijke broedplaats kunnen vinden. ★

HISTORISCHE NACHTEN

DE NACHT VAN SCHMELZER: VORMGEVING VAN DE NEDERLANDSE POLITIEK

De jaren zestig waren cruciaal voor de ontwikkeling van het Nederlandse politieke landschap. In de nacht van 13 op 14 oktober 1966 escaleerden de spanningen tussen de Katholieke Volkspartij (KVP) en de sociaal-democratische PvdA. Een meningsverschil over de Rijksbegroting tussen de twee regerende partijen maakte een einde aan hun coalitie – en aan het kabinet-Cals. 'Gevolg was dat het onder sociaal-democraten gemeengoed werd te denken dat je nooit een katholiek kon vertrouwen', vertelt politiek historicus Anne Bos. Deze nacht is niet alleen beroemd vanwege het einde van een kabinet, legt Bos' collega Carla Hoetink uit: 'De Nacht van Schmelzer vond plaats in een tijd dat de tv-journalistiek nog in de kinderschoenen stond. Dit was de eerste crisis die live op de nationale televisie werd uitgezonden, waarbij journalisten op het moment zelf de indiening van de motie van Schmelzer (fractie-voorzitter van de KVP, red.) bespraken.'

De Nacht van Schmelzer eindigde om 04.40 met de val van het kabinet. Alcohol was destijds nog toegestaan in het parlement. 'Tegen de tijd dat het debat eindigde, was er in de bar alleen nog één glas melk over', zegt Bos. 'Daarna ontstond discussie over de vraag of het debat had moeten worden uitgesteld tot de volgende ochtend in plaats van de hele nacht door te vergaderen', vertelt Hoetink. 'Niemand kan zeggen wat er dan was gebeurd.'

Na de Nacht van Schmelzer kreeg de PvdA een linkere focus, nam de politieke polarisatie toe en werd de nieuwe partij Democraten 66 opgericht.

'GEVOLG WAS DAT HET ONDER SOCIAAL-DEMOCRATEN GEMEENGOED WERD TE DENKEN DAT JE NOOIT EEN KATHOLIEK KON VERTROUWEN'

DE MAGIE VAN MUSI

Cafetaria Corona werkt als een magneet op studenten die op stap zijn geweest. In het holst van de nacht is het er razend druk. Wat is het geheim van Corona aan de Tweede Walstraat? De befaamde knoflooksaus of Musi's glimlach?

Tekst: Annemarie Haverkamp / Foto's: Duncan de Fey

CORONA
2DE WALL

'Een meisje kwam laatst naar me toe omdat ze me iets wilde zeggen. Ze biechtte op dat ze in de jaren dat ze in Nijmegen studeerde 25 flessen knoflooksaus van me had gestolen.'

Mustafa Kadir – bijnaam Musi – vertelt het met een vertederde glimlach terwijl hij op de stoep voor zijn zaak snel een sigaret rookt. Achter het raam is het een gekkenhuis. Bezorgd werpt hij een blik naar binnen als twee meisjes samen achterover van een stoel vallen. Giechelend krabbelen ze weer overeind, de stoel is nog heel. Musi neemt nog een hijs.

Hij weet het heus wel, dat studenten er met zijn flessen knoflooksaus vandoor gaan. Maar ja, het is dan ook erg lekkere knoflooksaus, vindt hij. 'Geheim recept', zegt hij met een mysterieuze blik. 'Ik maak de saus zelf, maar ga natuurlijk niet vertellen wat erin zit.'

Het is half drie in de nacht. Donderdag, studentenavond. Veel avondjurken met sneakers eronder, want het gala van studieverenigingen Mundus (Geografie, Planologie en Milieu) en BOW (Bestuurskunde) in De Waagh is net afgelopen. Rillend komen ze binnen, de meisjes. Jongens met stropdas ploffen luidruchtig neer op de lange banken onder felle spots.

'Twee broodjes dürüm döner. Eén kapsalon.' Ook de pizza's zijn in trek. Die hebben ze niet bij andere eettenten die op dit uur nog open zijn.

Cafeteria Corona om half drie 's nachts is als Ikea op Tweede Paasdag: ramvol. Waarom? Wat maakt deze helverlichte ruimte zo populair bij studenten? De knusse inrichting kan het niet zijn.

'Gewoon, omdat studenten kuddedieren zijn', zegt Hanna, student biomedische wetenschappen. 'Iedereen komt hier. Als je iemand kwijt bent, is de kans groot dat je elkaar hier weer vindt.' Ze was een avondje op stap met vriendin Valerie. Nu komen ze van café De Bieb. Samen

'NOG EVEN EEN VETTE HAP HALEN EN DAN NAAR HUIS'

vissen ze de laatste hard geworden fritjes uit een plastic bakje en wachten ze op vrienden die ook hierheen zouden komen.

'Ik woon ver weg, op Vossenveld', zegt Valerie. 'Als ik nog een snackje voor onderweg wil, ga ik naar de Febo. Maar hier kun je lekker zitten. Nog even kletsen.' Hanna: 'De avond is niet afgesloten als je niet bij Corona bent geweest.'

Gratis lolly

De muziek staat hard. *Mambo No.5*. Een groepje meiden, nog vol adrenaline, danst voor de vitrine waar bleke kaas-soufflés liggen te wachten op een knisperend frituurbad. Corona is een eindstation. Nog even een vette hap halen en dan naar huis.

'Het vermindert de brakheid', zegt Sophie. Dan volgt een biecht: 'Ze kennen me hier, daar schaam ik me eigenlijk een beetje voor. Want dat betekent dat ik hier echt vaak kom. Soms wel twee keer per week.'

Aan een tafeltje schuift ze een pitabroodje naar binnen. Naast haar delen twee zaalvoetballers van Morado met donkerblauwe das een fritje. Vanuit allerlei hoeken wordt naar elkaar gezwaaid. Hé! Jij ook hier?

De kauwende hoofden draaien zich om als aan de andere kant van de zaak een jonge vrouw op tafel staat. 'Lang zal ze leven!' Musi heeft vrolijke verjaardagsmuziek opgezet want Fenna, student Pedagogische Wetenschappen, is vannacht 24 jaar geworden. De handjes gaan de lucht in, iedereen zingt mee. Fenna krijgt een gratis lolly. →

Studenten zijn Musi's lievelingspubliek: 'altijd gezellig!'

Het geheim van Corona is toch vooral Musi, zegt de jarige. Omdat Musi een schat is. Een lieverd. Zo noemt hij zijn klanten – voornamelijk de dames – trouwens ook als ze binnenkomen. Hoi schat. Hallo lieverd. Ook Nick, vriend van de jarige Fenna, deelt de warme gevoelens voor de dönerbaas. 'Hij is heel open en toegankelijk', zegt hij. 'Maakt altijd een praatje. Mensen komen hier echt voor hem.'

Nick zet een stapje opzij voor nieuwe klanten die binnenkomen en hun bestelling de ruimte in schreeuwen. Het is dringen voor de counter van Corona. Er wordt druk geappt, gebeld. 'Hé, ik ben bij die Turk. Kom hierheen, man.'

Geduw en getrek

Mustafa Kadir werd in 1986 geboren in Irak. Hij werkte in een falafelzaak toen hij in 2005 moest vluchten. De reis van de Iraakees eindigde in Nederland. Toen hij eenmaal een verblijfsvergunning had, ging hij in Nijmegen aan het werk. Eerst in verschillende dönertenten, tot hij vijftien jaar geleden de grillroom van een Egyptenaar kon overnemen aan de Tweede Walstraat. Hij leerde Nederlands tussen de bamischijven.

'Ik run de zaak samen met mijn vrouw', vertelt hij. 'Zij is Nederlands. We hebben drie zoons van 14, 10 en 9 jaar. Knappe jongens.'

Het gezin woont in de binnenstad, vlakbij de zaak. De meeste avonden van de week staat Musi in de snackbar, zodra hij rond half zeven 's ochtends thuiskomt duikt hij zijn bed in.

Studenten zijn zijn lievelingspubliek, zegt hij. 'Altijd gezellig. Velen ken ik goed. Niet van naam, want ik ben slecht in namen. Maar ik ben heel goed in gezichten. Ook als ik ze in de stad tegenkom of als ze al lang geleden zijn afgestudeerd. Dan herken ik ze nog.'

Musi houdt ervan om het gezellig te maken in zijn zaak. Babbeltje hier, muziekje daar. Soms zijn er problemen, uiteraard. Hoe later het wordt, hoe bezopener de mensen die nog door de stad zwalken. Liever haalt hij de politie er niet bij, maar soms kan het niet anders. Gelukkig staan de dienders op uitgaansavonden om de hoek, aan het begin van de Molenstraat.

Als Musi zich weer bij zijn collega's in oranje shirts achter de toonbank heeft gevoegd, is er een opstootje buiten. Geduw en getrek. Agenten in gele hesjes. Een van de jonge klanten neemt zijn pizza margherita, die hij zelf rijkelijk heeft bespoten met de befaamde knoflooksaus, mee de straat op om het akkefietje van dichtbij te bekijken. Wankel staat hij op zijn benen. Eenmaal terug binnen wordt de pizza te zwaar, hij glijdt uit zijn handen op de tegelvloer. De jongen wijst er gelaten naar en vraagt of iemand nog een stukje wil.

Het is bijna half vijf. Op het Leidseplein is alles nu al lang dicht, zegt Jennifer uit Amsterdam die vanavond op stap is met Phocas-vriendinnetjes uit Nijmegen. 'En wij

'IK MAAK DE SAUS ZELF, MAAR GA NATUURLIJK NIET VERTELLEN WAT ERIN ZIT'

hebben geen Musi', vult ze aan met een liefdevolle blik richting de man die nu zijn stem verheft omdat hij nauwelijks nog boven de gonzende studenten uit kan komen. 'Pita Mika', roept hij. 'PITA MIKA!'

Mika was een vriendelijk meisje dat hier vaak kwam. Ze wilde graag een broodje met veel kaas. Musi zou Musi niet zijn als hij niet speciaal voor haar een pita maakte met een kaassoufflé erin, omhuld met twee plakken kaas en een scheut chilisaus. De Pita Mika staat nu op de kaart en loopt als een trein in vegaminrend Nijmegen.

'Is het al half vijf?', roept een jonge vrouw die haar frikandel doopt in een klodder mayonaise verbaasd. 'Shit, dan heb ik over vier uur college.' Naast haar schuift iemand een fles knoflooksaus in de zak van zijn spijkerjack voor hij verdwijnt in de nacht.

Pas na vijven wordt het wat rustiger in Corona. Naarmate de ochtend nadert, dooft het licht in de ogen van de studenten. Wat ze te vertellen hebben, wordt steeds moeilijker te verstaan.

Musi rookt een laatste sigaret in de Tweede Walstraat. Nog een laatste sprintje, dan mag hij opruimen en naar bed. Hij glimlacht, alweer. Musi vond het een mooie avond. *

OPBLIJVERS

WIE: JEFFREY KOBUSSEN (35)
TAAK: SCHOONMAKER (ASITO)
WAAR: GROTIUSGEBOUW

Voor iemand die zichzelf 'geen ochtendmens' noemt, gaat de wekker elke morgen behoorlijk vroeg: om vijf uur. Als de rest van Nijmegen nog slaapt, maakt Jeffrey Kobussen een ontbijtje voor zichzelf klaar en rookt hij zijn eerste sigaret. Een uur later begint zijn werkdag op de universiteit. 'Dan kan ik rustig wakker worden', zegt hij. Niemand die hem in de weg loopt, en als hij al zou willen mopperen, biedt alleen de stofzuiger een luisterend oor. Kobussen, geboren en getogen in Nijmegen, werkt al negen jaar als schoonmaker op de universiteit. De laatste jaren is het Grotius zijn territorium. Hij houdt ervan om het gebouw in de ochtend tot leven te zien komen. 'Van doodse stilte naar driehonderd studenten en medewerkers die hier rondlopen', vertelt hij in de nog uitgestorven koffiehoeke op de tweede verdieping. Hij poetst de toiletten, dweilt de gangen, zorgt ervoor dat de grote collegezaal weer spic en span is. Daarna volgen de kantoren van medewerkers, tegen die tijd is hij vrolijk en wel toe aan een praatje. 'Ik ken de mensen hier goed na zoveel jaren. Ik word niet alleen gelukkig van dit gebouw, maar ook van iedereen die hier werkt.' Met kerst krijgt hij kaartjes met zijn naam erop, op 5 december een chocoladeletter. En als hij op vakantie is geweest, staan ze hem bij terugkomst bijna juichend op te wachten in het Grotiusgebouw. Die dankbaarheid is voor hem de motor om zijn werk goed te doen. 'Ik ben heel perfectionistisch.' Ja, ook bij hem thuis in Hatert is het keurig. Kobussen houdt van 'bling bling' en van kristal en van hoogglansmaterialen. Dat is alleen mooi als het gepoetst is. Er mogen geen haren van de chihuahua, de Schotse collie of de kat rondslingeren. Ook zijn paard verzorgt hij met grote toewijding. 'We trainen vijf dagen in de week. Ik rijd dressuurwedstrijden met haar.' Zijn wilde haren – Kobussen was in een vorig leven kapper – is hij al een paar jaar geleden verloren. Dus 's avonds om half tien zijn bed in duiken, vindt hij helemaal geen straf.

'IK BEN GEEN OCHTENDMENS'

De **nieuwe wetenschapspodcast** van **VOX**

In a Nutshell

met **Jara Majerus**
& **Antonia Lelse**

Luister mee op Spotify!

Waarom geloven mensen in monsters?
Wat hebben neuzen te maken met bodemgezondheid?
En wat is de rol van toeval in het universum?

Wij hebben geen antwoorden op al deze vragen - maar de wetenschappers die we uitnodigen wel.

PV
RADBOD
SOCIAL CAMPUS NETWORK

PV Radboud, de personeelsvereniging van de Radboud Campus
Lid worden? www.pvradboud.nl

Radboud Universiteit Radboudumc

Vallei Autoverhuur

Bij ons staat uw gemak voorop

Huur per uur mogelijk

Sterke merken en een jong wagenpark

Altijd interessante aanbiedingen

Vallei Auto Groep Nijmegen
Nieuwe Dukenburgseweg 13
6534 AD Nijmegen
T: 024 381 7104

www.valleiautoverhuur.nl

Karaktervolle locaties

Vergader- en Conferentiecentrum Soeterbeek
Ruimte voor concentratie

www.ru.nl/soeterbeek
reserveringsbureau@fb.ru.nl of bel: 024 - 361 58 25

Uw locatie voor één of meerdaagse cursussen, seminars, vergaderingen, trainingen of conferenties. Ervaar de inspirerende rust.

Faculty Club Huize Heyendael
Dé ontmoetingsplek op de campus

www.ru.nl/facultyclub
facultyclub@fb.ru.nl of bel: 024 - 361 59 79

Lunch en diner à la carte, ook arrangementen voor recepties, diners en feesten. Uitstekend geoutilleerde vergaderruimten.

Radboud Universiteit

'KERSTVERLICHTING' VAN ELON MUSK

ZIT ASTRONOMEN IN DE WEG

Dankzij de Starlink-satellieten van Elon Musk kun je midden op zee internetten. Maar astronomen komen steeds meer in de knel door overvliegende kunstmanen die metingen aan de sterrenhemel verstoren.

Tekst: Stan van Pelt

Het ziet er een beetje uit als een nachtelijke invasie van buiten-

aardse wezens. Een trein van witte wagonnetjes, soms wel dertig op een rij, hoog aan de hemel. Het zijn de Starlink-satellieten van Elon Musk, glinsterend in weerkaatst zonlicht, net zoals de maan. Met Starlink, zo is Musks droom, wordt internet op elke plek op aarde bereikbaar en betaalbaar – van de Sahara tot aan het midden van de Stille Oceaan.

Net zoals je nu al overal ter wereld gps-bereik hebt.

Hoe nobel dit doel ook klinkt (al staat de oprechtheid van miljardair Musk niet zelden ter discussie), Starlink levert steeds grotere problemen op voor astronomen. Al die rondvliegende stipjes verstoren telescoopopnamen, ook van Nijmeegse sterrenkundigen. De elektronica aan boord van satellieten zendt namelijk allerlei radiosignalen uit, legt radio-astronoom Marc Klein Wolt uit in bèta-kantine Gigabyte. Die verstoren deels de radiosignalen afkomstig uit de beginperiode van het heelal waar hij en zijn collega's in geïnteresseerd zijn. 'De nieuwe Square Kilometer Array (SKA, een telescoop op het zuidelijk halfrond, red.) heeft hier bijvoorbeeld last van. De bouw daarvan heeft miljarden gekost.'

Vorig jaar luidden radio-astronomen, onder wie Cees Bassa van het Drentse ASTRON-instituut, hierover al de noodklok in vakblad *Astronomy & Astrophysics*. 47 van de 68 Starlink-satellieten die ze in een test onderzochten, zorgden voor verstoringen van SKA-metingen.

Zelf heeft Klein Wolt vergelijkbare zorgen over een project dat hij ontwikkelt aan de achterkant van de maan. Over twee tot vier jaar hoopt de sterrenkundige daar met een NASA-missie een radioantenne neer te zetten. Dat instrument kan nog verder terug in de tijd kijken dan de SKA, wetenschappelijk gezien nog onontgonnen terrein.

'De achterkant van de maan is de enige plek in ons zonnestelsel waar het stil genoeg is hiervoor, omdat de maan de radiosignalen afkomstig van de aarde tegenhoudt. Liefst zou ik er een soort wetenschappelijk reservaat van maken, met een vergelijkbare bescherming als natuurgebieden.'

Maar de Amerikanen en andere grootmachten willen op termijn een basis op de maan neerzetten, om onze kosmische buurman te onderzoeken en als tussenhalte op weg naar Mars. Dan is het gedaan met de radiostilte. Zo'n basis heeft allerlei elektronica nodig, maar ook communicatiesatellieten. Nokia heeft nu al plannen voor een 4G-netwerk op de maan.

Lancering van een SpaceX Falcon 9-raket bij het Cape Canaveral Space Force Station (Florida). De raket draagt Starlink-satellieten.

ZELF SUPER-NOVA'S SPOTTEN VIA EEN APP

Sinds kort heeft BlackGEM een app waarmee iedereen zelf kan helpen bij Nijmeegse sterrenkunde-onderzoek: *Black Hole Finder*. Steven Bloemen: 'In onze studies vergelijken we steeds oude en nieuwe foto's met elkaar, dat is veel werk. Met de app kunnen mensen daarbij helpen, door de verschillen te melden.' Is er iets veranderd, zoals een nieuw lichtstipje, dan is dat wetenschappelijk mogelijk interessant. Dat kan duiden op een supernova (een sterontploffing), botsende sterren of onbekende asteroiden (ruimterotsen). Of de vervloekte satellieten van Elon Musk natuurlijk.

Botsende zwarte gaten

Niet alleen radiotelescopie, ook sterrenkijkers die 'gewone' foto's maken van de nachtelijke hemel hebben last van satellieten, zoals BlackGEM, vertelt sterrenkundige Steven Bloemen in het Huygensgebouw. BlackGEM is een set van drie spiksplinternieuwe telescopen in Chili die onder meer botsende zwarte gaten en neutronensterren opspoorde. De Radboud Universiteit is kartrekker van dit project met hoogleraar Paul Groot als hoofdonderzoeker en Bloemen in de rol van manager.

'Zie je die twee strepen hier op de foto?' Bloemen wijst naar een BlackGEM-opname van de sterrenhemel op zijn computer. 'Dat zijn lichtsporen van satellieten. Als we pech hebben, maskeren die precies de botsing tussen twee neutronensterren. Die kunnen we dan niet vastleggen.'

Het is alsof je foto's van de wolken wilt maken, en er ook condenssporen van langsrazende vliegtuigen in beeld verschijnen. De telescopen van BlackGEM bekijken een relatief groot deel van de nachtelijke hemel

– ter grootte van ongeveer tien keer de maan – en hebben daardoor meer last van overvliegende satellieten dan andere telescopen die slechts inzoomen op een heel klein stukje van het firmament. Maar omdat die laatste vaak heel lichtgevoelig zijn, kunnen hun opnames verblind worden op het moment dat er wel een Starlink-apparaat door het beeld vliegt.

STERREKUNDIGE STEVEN BLOEMEN:

'CHINA EN
RUSLAND WILLEN
HUN EIGEN
SYSTEMEN'

RADIOASTRONOOM MARC KLEIN WOLT:

'DE HEMEL IS EEN STUK NATUUR'

'We identificeren nu de satellietsporen op alle foto's, zowel met software als met de hand', legt Bloemen uit (zie ook kader). 'Die delen van de foto zijn onbruikbaar voor ons onderzoek. Het gaat nu gelukkig nog maar om kleine stukjes, maar naarmate er meer satellieten bijkomen, ontstaan er als het ware steeds meer gaten in de afbeeldingen.'

Starlink heeft nu al zo'n 5000 internetsatellietjes in een baan om de aarde. Daarmee vormen ze al bijna de helft van het totale aantal kunstmanen die momenteel in gebruik zijn in de ruimte. In 2030 zijn het er volgens sommige schattingen misschien wel honderdduizend. Bloemen: 'Oekraïne gebruikt Starlink in de oorlog. Zulke satellieten hebben dus geopolitiek belang gekregen, daarom willen landen als China en Rusland ook hun eigen systemen gaan lanceren. Dan wordt het voor ons sterrenkundigen echt vervelend.'

Kerstverlichting

Oplossingen zijn er gelukkig wel. Zo staat de internationale astronomenvereniging IAU in contact met satellietbedrijven, om ze bewust te maken van de zorgen. 'Fabrikanten van ruimte-elektronica kunnen meer rekening gaan houden met de belangen van wetenschappers', zegt Klein Wolt. 'Bijvoorbeeld door hun chips af te schermen zodat ze ons werk niet meer storen.' Bloemen vult aan: 'En door satellieten donkerder te maken, zodat ze minder zonlicht reflecteren.' Of iemand als Elon Musk en landen als China die adviezen ook ter harte nemen, is natuurlijk een tweede.

Los van alle wetenschappelijke uitdagingen is de satellietstunami uiteindelijk vooral jammer voor de mensheid als geheel, vindt Klein Wolt. 'De hemel is de verlenging van onze omgeving, het is eigenlijk een stuk natuur. En dat komt nu steeds meer in de verdrukking. Door omhoog te kijken besef je dat we een onderdeel zijn van de Melkweg, van iets veel groters dan onze kleine planeet. Als de hemel straks volhangt met kerstverlichting van Musk, gaat die betovering eraf.' *

HISTORISCHE NACHTEN

DE KRISTALLNACHT: TERREUR IN NAZI-DUISSLAND

'Ik denk dat de dingen die tijdens de Kristallnacht gebeurden met name zo beangstigend waren, omdat ze zich in de nacht afspeelden', vertelt Remco Ensel, universitair hoofddocent en gespecialiseerd in de Holocaust. 'Mensen werden in hun pyjama de straat op gesleurd.' In de nacht van 9 op 10 november 1938 werden in heel Duitsland, Oostenrijk en Sudetenland honderden Joden thuis aangevallen, vermoord en seksueel misbruikt. Synagogen werden in brand gestoken, Joodse huizen en winkels geplunderd en 30.000 Joodse mannen werden opgesloten in kampen als Dachau.

De uiteindelijke betekenis en de plek van de Kristallnacht in de geschiedenis van de Holocaust staat nog steeds ter discussie. Ensel: 'Sommige historici beschouwen de Kristallnacht niet als bepalend voor de uiteindelijke massamoord op de Joden. Voor hen is de Kristallnacht eerder onderdeel van de

verdrijving van Joden uit Duitsland dan van de uitroeiing. Aan de andere kant kun je beargumenteren dat de Kristallnacht deel uitmaakte van het proces van segregatie en terreur, gevangenneming en na 1941 dus de massamoord.' De Kristallnacht was vooral één ding: 'Een wake-upcall voor Duitse Joden.' De internationale reacties destijds waren volgens Ensel wisselend: 'Ook voor Amerikaanse Joden in de Verenigde Staten was de Kristallnacht een wake-upcall. Maar in Engeland was het eerder business as usual. Daar hingen ze nog steeds het 'Peace for Our Time'-standpunt aan (er zou geen oorlog komen, red.). De BBC berichtte er nauwelijks over. Daar dachten ze dat dat beledigend zou zijn voor een bevriende natie. In Nederland kwam de Kristallnacht wel in de media, ook al omdat hier veel vluchtelingen uit Duitsland naartoe kwamen - toch werden veel Duitse Joden teruggestuurd.'

'SYNAGOGEN WERDEN IN BRAND GESTOKEN, JOODSE HUIZEN EN WINKELS GEPLUNDERD EN 30.000 JOODSE MANNEN WERDEN OPGESLOTEN IN KAMPEN ALS DACHAU'

ACADEMICI WILLEN OOK 'S NACHTS KUNNEN WERKEN OP KANTOOR

Zit je net lekker te werken, moet je naar huis. Met name internationale medewerkers vragen zich af waarom ze niet gewoon de hele nacht door kunnen werken, bijvoorbeeld in het Elinor Ostromgebouw.

Tekst: Ken Lambeets / Foto's: Johannes Fiebig

Wanneer hij 's avonds in het Elinor Ostromgebouw aan een paper werkt, verliest universitair docent internationale economie Ankush Asri de tijd wel eens uit het oog.

'Dan ben ik zo gefocust op het ritme van het schrijven dat ik niet meer weet hoe laat het is', zegt hij. 'Het liefst zou ik dan de hele nacht doorwerken.'

Helaas voor de uit New Delhi afkomstige Asri is dat geen optie: al meermaals werd hij ruw uit zijn schrijfrimte gehaald door portiers die hem vroegen het gebouw te verlaten. Het Elinor Ostromgebouw sluit officieel om half elf de deuren, soms worden medewerkers al uren eerder gevraagd naar huis te gaan. Dat geldt eveneens voor enkele andere gebouwen op de campus (zie kader).

Online meetings

Ook universitair docent Imtiaz Sifat moest wennen aan de beperkte openingsuren van zijn nieuwe werkplek toen hij in 2021 in Nijmegen arriveerde. 'Ik houd ervan om in sommige periodes lange dagen te maken, zodat ik op andere momenten meer tijd heb voor mijn familie.' In Maleisië begon Sifat, die zichzelf een ochtendmens noemt, vaak al om vijf uur met werken. 'Tegen de tijd dat mijn collega's op het werk aankwamen, had ik er al een halve dag op zitten', zegt hij. Het Maria Montessori-gebouw daarentegen opent pas om acht uur. 'Als ik een stevige deadline heb, dan werk ik in het weekend, maar ook dan is het gebouw gesloten.'

Na zijn promotie aan een openbare Maleisische universiteit werkte Sifat achtereenvolgens aan een private Maleisische universiteit en aan een Maleisische dependance van de Australische Monash University. Uitgezonderd enkele feestdagen waren de drie universiteiten 365 dagen en 24 uur per dag open voor medewerkers – niet voor studenten. 'Het gebouw was zo ingericht dat wij via een aparte ingang naar onze kamer konden, studenten konden alleen terecht in de bibliotheek.'

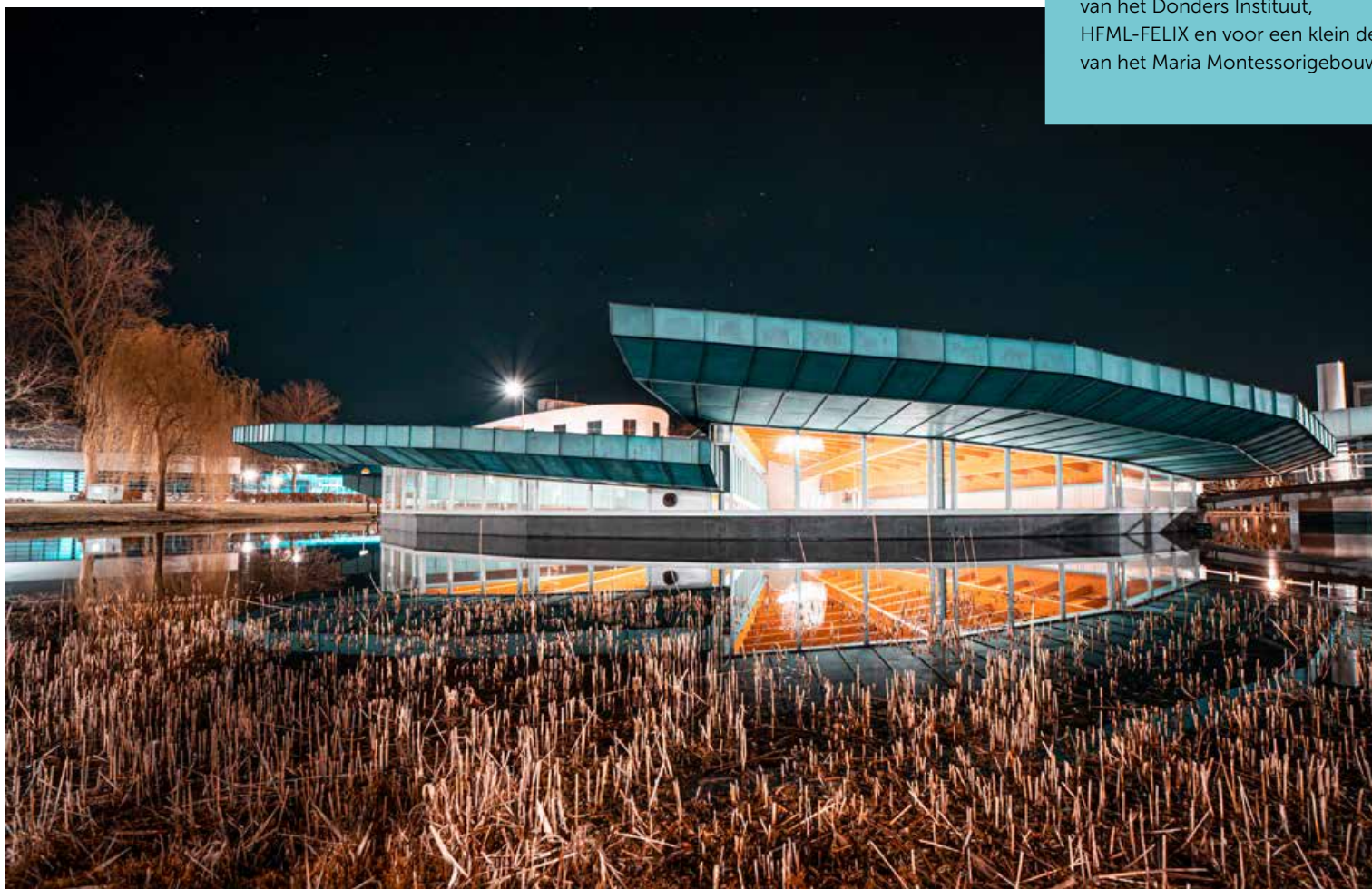
Bioritme

Politiek econoom en ondernemingsraadslid Frank Bohn somt op aan welke universiteiten hij heeft gewerkt: Heidelberg, Princeton, Strathclyde (Glasgow), Dublin, Durham en Essex. 'Overal kon ik met een sleutel of een keycard naar binnen, 24 uur lang.' Zelfs in zijn vaderland Duitsland. 'Terwijl mensen altijd denken dat alles daar zo strak gereguleerd is.' Voor de universiteiten van Bologna en Konstanz, waar de Indiase Asri eerder werkte, geldt hetzelfde. 'Eigenlijk ken ik geen enkele academische instelling waar gebouwen niet altijd open zijn', zegt hij. Waarom mogen medewerkers niet gewoon zelf kiezen wanneer ze werken, vraagt Frank Bohn zich af. 'Vooral jonge onderzoekers hebben een heel onregelmatig ritme. Sommige wetenschappers krijgen hun beste ideeën tussen tien uur 's avonds en twee uur 's nachts, anderen staan →

OPENINGSUREN GEBOUWEN

Alle universiteiten hebben andere openingstijden. Het Erasmusgebouw sluit om 19.00 uur, het Maria Montessorigebouw om 21.30 uur, het Grotiusgebouw om 22.00 uur en het Elinor Ostromgebouw om 22.30 uur. Deze gebouwen zijn in het weekend gesloten.

Het Huygensgebouw sluit op weekdays om 21.30 uur en in het weekend om 18.00 uur. Medewerkers die na sluitingstijd willen werken, kunnen toestemming vragen. Met hun medewerkersspas kunnen ze dan 24/7 naar binnen. Dat geldt ook voor medewerkers van het Donders Instituut, HFML-FELIX en voor een klein deel van het Maria Montessorigebouw.

IN NEDERLAND IS MEN BEHOORLIJK PATERNALISTISCH'

om vijf uur op om te werken. Niet iedereen heeft de luxe om dit ook vanuit huis te kunnen.'

Dat beaamt Asri: hij wil zijn partner niet storen als hij 's nachts een call heeft met collega's in India of de Verenigde Staten. Hetzelfde geldt voor Sifat, die samenwoont met zijn vrouw en dochtertje. Omdat hij thuis geen geschikte werkplek heeft, heeft hij zijn bioritme omgegooid. 'Tegenwoordig sta ik op om zeven uur. Maar om eerlijk te zijn, mis ik mijn oude ritme.'

Balans tussen werk en privé

Kan de Nederlandse voorkeur voor een gezonde balans tussen werk en privé dan niet op begrip rekenen van internationale medewerkers? 'Mijn persoonlijke ervaring is dat men in Nederland behoorlijk paternalistisch is', zegt Bohn. 'Natuurlijk is het een goede zaak dat de universiteit oog heeft voor het welzijn van haar medewerkers, maar dat doe je niet door mensen te laten werken op vaste uren.'

Bohn benadrukt dat academici de flexibiliteit willen heb-

ben om in hun eigen kamer te werken wanneer ze willen, zonder 'naar een ander gebouw te worden verwezen.' De reactie van het college van bestuur toont volgens hem hoe weinig begrip er is voor de noden van academici. Gebouwen 's nachts sluiten vanwege duurzaamheid vindt Bohn geen goede rechtvaardiging. 'De verwarming kan ik in mijn kamer zelf regelen. Dat is bovendien alleen een probleem in de winter.'

Volgens Asri kan je een vast werkritme niet zomaar opleggen aan medewerkers. 'Het is paternalistisch om keuzes die ik zelf kan maken te beïnvloeden. Ik heb liever volledige keuzevrijheid. En ik wil niet thuiswerken omdat mijn werk- en privéleven dan door elkaar gaan lopen.'

Sifat zegt zich niet erg bezig te houden met een gezonde balans tussen werk en vrije tijd. 'In periodes met veel projecten werk ik soms 70 tot 80 uur per week. Natuurlijk is dat niet altijd gezond, maar soms is het gewoon druk. Meer flexibiliteit in de openingsuren van gebouwen zou dan fijn zijn.' ★

COLLEGE VAN BESTUUR: 'GEEN 24/7'

Het college van bestuur zegt begrip te hebben voor de verzuchtingen van de internationale medewerkers. 'Maar dat betekent niet dat alle gebouwen 24/7 open zouden moeten zijn', zegt een woordvoerder. Veiligheid en duurzaamheid spelen daarbij een rol.

Onder andere via de medezeggenschap kreeg het college al eens de vraag om gebouwen langer te openen. 'Een gevolg daarvan is dat de UB ruimere openingstijden kent dan in het verleden.'

Ook krijgt Campus & Facilities af en toe verzoeken om buiten sluitings-tijd in een gebouw te mogen werken of studeren. 'Dan wordt gekeken naar alternatieven, zoals een werkplek in een ander gebouw dat langer open is.'

HET GEDICHT

ENORM-MEGA-GIGANTISCH

Iedereen begint in het klein – een vonkje,
vuurvliegje, peertje, misschien, als alles werkt.
Met de meeste mensen kun je naar de sterren
kijken, lijken ze net zo klein als wij en zijn ze nog te zien.

Met Jolijn kan ik geen sterren kijken.
Jolijn is geen lampje, Jolijn is op het aller-
allerminst een straatlantaarn, nee,
een stapel zonnepanelen of

een industriële lichtinstallatie, zo'n
megamachtig, megaprachtig monster
waarmee ze voetbalvelden verlichten.
Jolijn is een aanslag op je netvlies,
en hoe graag ik het wil, hoeveel

verduisteringsgordijnen en veiligheidsbrillen
ik opzet – met Jolijn kan ik geen sterren kijken.
Op een verblindende date gaan Jolijn en ik naar de
Sterrenkondeclub. Ze is het centrum van ons heelal.

THIJS KERSTEN IS DIT COLLEGEJAAR CAMPUSDICHTER.
IN ELKE VOX SCHRIJFT HIJ EEN GEDICHT.

COLOFON

Vox is het onafhankelijke magazine
van de Radboud Universiteit.

Redactie-adres

Thomas van Aquinostraat 1.43,
Postbus 9104, 6500 HE Nijmegen,
Tel: 024-3611892 redactie@vox.ru.nl
www.voxweb.nl

Redactie

Vincent Decates, Johannes Fiebig,
Annemarie Haverkamp, Ken Lambeets,
Antonia Leise, Mathijs Noij (hoofd-
redacteur), Doetie Talsma

Aan dit nummer werkten mee

Alex van der Hulst, Stan van Pelt,
Julie Rasing

Fotografie

Dick van Aalst, Bert Beelen, Duncan
de Fey, Johannes Fiebig, David van
Haren, Erik van 't Hullenaar, Diede
van der Vleuten

Illustraties

JeRoen Murré, Roel Venderbosch

Vormgeving en opmaak

gloedcommunicatie, Nijmegen

Druk Zalsman, Zwolle

ADVERTENTIE

lira fonds

**Ben jij wetenschapper
en wil je over jouw
onderzoek een
Nederlandstalig
publieksboek schrijven?**

Dien dan uiterlijk 30 juni
2024 een aanvraag in voor
een Lira Fonds-beurs van
€37.500.

www.lirafonds.nl

FOTO: GETTY IMAGES

